

Sociální dilema eutanazie ve společnosti

Monika Sedílková, DiS.

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Monika SEDÍLKOVÁ, DiS.**
Osobní číslo: **H118267**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Sociální dilema eutanazie ve společnosti**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na vysvětlení pojmu eutanazie;
- na eutanazii z historického a současného pohledu (lékařského, náboženského);
- na druhy eutanazie;
- na rozporuplný názor společnosti na eutanazii.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Pollard, Brian. Eutanazie - ano či ne? 1. vyd. Praha: Dita, 1996.

Špínková, M., Špínka, Š., Euthanasie, Praha 7, 1. vyd. Praha: Cesta domů, 2006.

Špínková, Marta, Špínka Štěpán. Euthanasie- víme, o čem mluvíme? 1. vyd. Praha: Cesta domů, 2006

Virt, Günter. Žít až do konce- Etika umírání, smrti a eutanázie. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2000.

Vozár, Jozef. Eutanázia právne aspekty. 1. vyd. Pezinok: Formát, 1995.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PaedDr. Slavomír Laca, PhD.
Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, PhD.

vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

MONIKA SEDILKOVÁ

Jméno, příjmení studenta

V Brně 14. 2. 2014

Sedilková

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tématem bakalářské práce je Sociální dilema eutanazie ve společnosti. Teoretická část je zaměřena na vysvětlení pojmu eutanazie a její druhy. Zabývá se historií eutanazie a pohledem medicíny, práva a etiky na tuto problematiku. Pojednává o eutanazii v jiných zemích a objasňuje názory zastánců a odpůrců. Praktická část je zaměřena na názory veřejnosti. Nezabývá se jen tím, zda s eutanazií souhlasit nebo ne, ale nastiňuje i názory na otázky smrti.

Klíčová slova: eutanazie, legalizace eutanazie, aktivní a pasivní eutanazie, smrt, nemoc, bolest, etika, právo, náboženství, lékařství

ABSTRACT

The topic of this Bachelor thesis is “Social dilemma of euthanasia in society”. Its theoretical part focuses on explaining the term “euthanasia” and its various kinds. It deals with the history of euthanasia as well as the viewpoint of medicine, law, and ethics to these issues. The thesis describes euthanasia in other countries and explains the standpoints of both its advocates and opponents. Its practical part is devoted to public opinions. It asks whether or not to agree with euthanasia and it also outlines the matters of death and the views thereon.

Keywords: euthanasia, legalization of euthanasia, active and passive euthanasia, death, disease, pain, ethics, law, attention, medicine

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 HISTORIE EUTANAZIE	11
1.1 POJEM EUTANAZIE.....	12
1.2 FORMY EUTANAZIE	13
1.3 POHLED MEDICÍNY NA EUTANAZII	14
2 EUTANAZIE VE SVĚTĚ.....	17
2.1 EUTANAZIE A USA.....	17
2.2 EUTANAZIE A EVROPA	19
2.3 EUTANAZIE A ČESKÁ REPUBLIKA	23
3 SPOLEČESNKO-ETICKÝ POHLED NA EUTANAZII.....	26
3.1 POHLED PRÁVA A EUTANAZIE.....	27
3.2 POHLED CÍRKVE A EUTANAZIE.....	30
3.3 ZASTÁNCI A ODPŮRCI EUTANAZIE	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
4 VÝZKUM.....	35
4.1 CÍLE VÝZKUMU	35
4.2 HYPOTÉZY VÝZKUMU.....	35
4.3 VÝZKUMNÉ VZORKY	35
4.4 METODY VÝZKUMU A ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ	36
4.5 DISKUSE A DOPORUČENÍ V PRAXI	64
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	69
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	73
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	74
SEZNAM PŘÍLOH.....	78

ÚVOD

„Nikdo neví, co je smrt, a přece se jí všichni bojí, jakoby uznávali, že je největším zlem, třeba je pro člověka největším dobrem.“¹

Platón

Smrt. Co je vlastně smrt? „*Za starých dob se okamžik smrti často ztotožňoval se zástavou dýchání. Dech byl pokládán za životní princip, za duši. Když se zastavil dech, život byl u konce. Později se objevila řada jiných kritérií.*“² Smrt může být také definována jako konec lidského příběhu, oddělení duše od těla, nebo když již neprobíhají v těle funkce, které jsou potřebné pro život.

Lidský život není nekonečný. Jak začne tak zákonitě musí skončit. Smrt a umírání, je nedílnou součástí lidského života. S rozvojem medicíny a vědy, se prodlužuje délka lidského života. Někdo by možná toužil žít věčně, ale zatím nikdo nevyalezl lék nesmrtnosti. Se stylem života dnešní moderní doby se lidstvo setkává s více a více civilizačními chorobami. Sice existuje spousta léků, na zmírnění nemoci, ale ne všechny nemoci jsou vyléčitelné. Nemocný člověk ví moc dobře, jak je lidský život křehký. Myslím si, že by nikdo nechtěl zemřít v bolestech a utrpení. Pokud by smrt měla nastat, tak přirozeně, bezbolestně ve spánku. Jenže to není bohužel vždy možné.

Smrtí a umíráním, dále se použít i slovo eutanazie, se zabývalo lidstvo již v dobách dávno minulých. Lékař měl v minulosti nejen léčit a zmírňovat utrpení ale i pomoci umírajícím na cestě na „druhý břeh“.

Eutanazie, jak již z názvu práce vyplývá, je kontroverzím tématem dnešní doby. Není to ale téma nové. O „eutanazii“ jsou záznamy již u Platóna a Aristotela. V současné době probíhají diskuse jak v politice (zda legalizovat nebo ne a pokud ano, za jakých podmínek), tak i v jiných oblastech jako je lékařství či oblasti etiky nebo náboženství. Již i Jan Pavel II

¹ *Umírání*, [cit. 2014-1-10]. Dostupné z WWW: <http://www.umirani.cz/>

² ROTTER Hans, *Důstojnost lidského života*, Vídeň: nakladatelství Vyšehrad, 1999. 112 s. ISBN 80-7021-302-7, str. 86

zaujal názor náboženství k této problematice. Člověk ví, že jednou zemře, ale tento fakt si nepřipouští. Ne pro všechny jsou debaty o smrti příjemné a většina lidí se tomuto tématu spíše vyhýbá. Ale je jisté, že každý chce zemřít důstojně. Proč by tedy nemohl využít eutanazie, pokud již není možné jej uzdravit a jen by se prodlužovala jeho bolest? V dnešní rozvinuté medicíně je možné využít paliativní péče. Ta se snaží zmírnit utrpení a zkvalitnit poslední měsíce, týdny, či dny umírajícího člověka. Ale i tak, si musí člověk vše vytrpět a prožít do poslední minuty vědomí. Otázkou je, je-li to nutné.

V České republice zatím není eutanazie legalizována, je možné, že se to však v budoucnosti změní. Existují již země, kde je eutanazie legální. O těchto zemích se budu zmiňovat v teoretické části. Dále se budu zabývat postoji náboženství k této problematice, ale i právními a morálními aspekty.

V praktické části jsem se snažila zjistit názor společnosti na eutanazii a na to, zda by ji právě dotazovaní, chtěli využít pro ukončení svého života. Zajímalo mě, zda se názor mladší generace bude lišit od názoru starších a zda bude mít víra vliv na jejich postoj k eutanazii.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE EUTANAZIE

Postoje a názory na eutanazii se v průběhu vývoje společnosti měnily. Hlavní vliv mělo náboženství, filozofie nebo etika. I slovo „eutanazie“ mělo v průběhu vývoje společnosti různé významy.

První náznaky eutanazie se objevovaly již v pravěku. Kmeny se zbavovaly jedinců, kteří byli slabí a mohli by ohrozit ostatní členy. Nejednalo se přímo o usmrcení, ale o opuštění daného jedince. Ten však v tehdejších podmínkách nemohl sám přežít.

V období Antiky došlo k vysvětlení pojmu „Eutanazie“. Skládá se ze slova *eu* – dobře, *thanasos* – smrt. Pojem byl vykládán jako vyrovnaný duševní stav člověka před smrtí. V této době, která byla specifická snahou o maximální sebekontrolu, se názory na eutanazii lišily. Typické však bylo usmrcování postižených novorozenců a starých občanů. Pythagorejci zastávali záporný názor na eutanazii, dle jejich vyjádření se jednalo o čin proti Bohu. Stoikové eutanazii připouštěli jen u nemocných, postiženým nebo lidí trpícími bolestmi. Sokrates byl obdobného názoru, pokud člověk trpí bolestmi, je zbytečné prodlužovat jeho utrpení.³ Platón v jeho díle *Ústava* uvádí, že lékař a soudce mají povinnost nechat zemřít ty, kteří jsou nemocní a zabít ty, kteří jsou duševně nevléčitelně nemocní.⁴ Obdobného názoru jako Platón byl i Seneca, který zastával názor, že postižení lidé by měli být vyloučeni ze společnosti. Aristoteles byl opačného názoru. Odsuzoval eutanazii, jelikož byla ukvapená.

Středověká společnost žila ve velmi drsných podmínkách. Ale i tak mělo na ni velký vliv náboženství. Kládl se důraz na život, jako na boží dar, z toho plyne, že eutanazie byla dle náboženství nepřijatelná. Tomáš Morus v jeho díle *Utopie*, navádí nemocné, aby ukončil svůj život, pokud tak neučiní, budou ošetřováni až do konce. Až Francis Bacon, ve svém díle *O důstojnosti a pokroku věd*, poprvé používá termínu eutanazie v pravém slova smyslu. Dle jeho názoru měl lékař léčit, ale i pomáhat nemocným, zmírňovat bolest a ulehčit trápení.⁵

³ MÜHLPACHR Pavel, *Schola gerontologica*, Brno: Masarykova univerzita, 2005. 314 s. ISBN 80-210-3838-1

⁴ PLATÓN, *Ústava*, Překlad Radislav Hošek, Praha: Svoboda - Libertas, 1993. 524 s. ISBN 80-205-0347-1

⁵ ROTTER H., *Důstojnost lidského života*, Vídeň: nakladatelství Vyšehrad, 1999. 112 s. ISBN 80-7021-302-7

S tématem eutanazie se v moderní společnosti setkáváme v knize A. Jorsta *Právo zemřít*. Měl soucit s nevléčitelně nemocnými a schvaloval jejich žádost na ukončení života. U postižených rozhodoval o jejich životě stát. V knize se objevují první návody na „vyhubení nepohodlných“. Stěžejním dílem 20. století byla kniha *Poskytnutí souhlasu k zničení života, který žítí není hoden*, kterou napsali K Binding a A. Hoche. Nabádají k zabíjení nepohodlných jedinců. Kniha se stala podkladem pro Hitlerovu vládu.

V období druhé světové války se na rozkaz Hitlera začaly usmrcovat děti s podezřením na psychickou poruchu – tzv. dětská eutanazie. Dělo se tak z důvodu prevence genetických onemocnění. Později se vypracoval plán pro eutanazii dospělých, který se realizoval během druhé světové války.

Po druhé světové válce byl názor na eutanazii převážně negativní. V roce 1967 se v USA začal prosazovat tzv. living will – životní vůle. Jednalo se o písemné prohlášení, jak naložit s životem během umělého udržování.⁶

1.1 Pojem eutanazie

Pojem eutanazie pochází z řečtiny, *Eu* – dobře, *thanatos* – smrt. Slovo eutanazie, znamená dobrá smrt. Dle slovníku cizích slov je výklad slova následující: „*Usmrcení nevléčitelně nemocné a trpící osoby na její žádost, ze soucitu.*“⁷

Eutanazie může mít velmi blízko k sebevraždě. Člověk se rozhodne ukončit vlastní život. V eutanazii mu může pomoci lékař. Při sebevraždě má vše na svědomí sám. K tomuto kroku přistupuje člověk, který už z jakéhokoliv důvodu nechce žít. Ať ze zdravotního, tak například ze sociálního, vyloučení ze společnosti, zklamání ze vztahu, nebo zklamání z vlastního života.

Eutanazie je často interpretována jako asistovaná sebevražda. To znamená, že k ukončení života pomůže lékař. Buď připraví smrtící dávku jedu, či léku, kterou poskytne nemocnému a ukončí jeho život. Nebo mu poskytne informace či návod, jak život ukončit. Dle § 230 trestního zákona je účast na sebevraždě definována takto:

⁶ MÜHLPACHR P., *Schola gerontologica*, Brno: Masarykova univerzita, 2005. 314 s. ISBN 80-210-3838-1

⁷ LINHART J. a kolektiv, *Slovník cizích slov pro nové století*, Litvínov: nakladatelství Dialog, 2003. 412 s. ISBN 80-85843-61-7, s. 109

„Kdo jiného pohne k sebevraždě nebo jinému k sebevraždě pomáhá, bude potrestán, došlo-li alespoň k pokusu sebevraždy, odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.“⁸

Jak již z výše uvedeného vyplývá, jedná se tak či tak, o ukončení lidského života. Bavíme se ale o ukončení života na žádost pacienta. Pokud by kdokoliv ukončil život druhého člověka bez jeho souhlasu, jednalo by se dle trestního zákona o vraždu. *„Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až patnáct let.“⁹*

Někdy pod pojmem eutanazie můžeme označit žádost člověka o odpojení od přístrojů v případě resuscitace.

1.2 Formy eutanazie

Eutanazii lze rozdělit do několika forem. Hlavní dělení vzniká na základě aktivity lékaře, na aktivní a pasivní. Dále můžeme eutanazie rozdělit na vyžádanou a nevyžádanou, přímou a nepřímou. Mezi ostatní formy eutanazie můžeme zařadit i žádost o odpojení od přístrojů, prenatalní eutanazii (ukončení života dítě – nikoliv však ze zdravotních důvodů) nebo ustoupení od léčby (každý pacient má právo odmítnout léčbu).

Aktivní a pasivní eutanazie

a) aktivní eutanazie

Někdy je nazývána metodou přeplnění injekční stříkačky. Aktivní eutanazie spočívá v tom, že lékař poskytne umírajícímu pacientovi smrtící dávku jedu. Poskytuje ji na žádost pacienta.

b) pasivní eutanazie

Někdy nazývána metodou odkloněné injekční stříkačky. Spočívá v tom, že lékař již dále nepokračuje v léčbě pacienta. Jedná se o případy, kdy je zřejmé, že pacient zemře. Např. nepodá potřebný lék a nechá jej přirozeně zemřít. Je možné takto definovat i odpojení od přístrojů, které jej udržují při životě.

⁸ §230 zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

⁹ §216 zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Vyžádaná a nevyžádaná eutanazie

a) vyžádaná eutanazie

Výslovně na přání pacienta, který již nechce pokračovat v léčbě. Chce ukončit svůj život. Pokud již pacient není při vědomí, jedná se o souhlas rodiny. Ta ale musí prokázat, že by si toto nemocný přál. Jedná se ale o dosti kontroverzní rozhodnutí. Jak posoudit, zda pacient, který vyslovil přání je opravdu při smyslech? Jeho úsudek může být ovlivněn léky, které užívá.

b) nevyžádaná eutanazie

Bez souhlasu pacienta, nebo jeho příbuzných.

Přímá a nepřímá eutanazie

a) přímá eutanazie

Lékař poskytne pacientovi smrtící dávku jedu.

b) nepřímá eutanazie

Může k ní dojít například podáním nadměrné dávky léku, např. narkotik, sedativ. Vede ke zkrácení života.

1.3 Pohled medicíny na eutanazii

Lékař, jak je známo, je člověk, který pomáhá uzdravovat. Ten, který léčí nemocné. Lékař skládá Hippokratovu přísahu (viz příloha č. 1), kde prohlašuje, že neposkytne nikomu jed a ani nedá nikomu návod jak ukončit svůj život.¹⁰

Právě lékař je ten, který je nejbližší pacientovi a zná dobře jeho anamnézu. Dnešní moderní medicína dokáže zpomalit umírání a prodloužit život. Otázkou je, jak je pak život kvalitní? Tím, že prodloužíme život, prodloužíme i proces umírání. *„Prostředky, kterými dnes medicína disponuje, umožňují prodlužování lidského života nad přirozené hranice, až*

¹⁰ HAŠKOVCOVÁ H., *Práva pacientů*, Havířov: Nakladatelství Aleny Krtilové, 1996. 176 s. ISBN 80-902163-0-7

*na neomezený čas, co může vést a vede ke ztrátě důstojnosti. Pacient se stává otrokem moderní techniky ve službách medicíny a je doslova týraný reanimací.*¹¹

Pokud již nepůsobí na pacienta žádná léčba, měl by se lékař snažit zmírnit jeho bolest. K tomuto účelu vznikla speciální oblast medicíny, tzv. paliativní péče. Paliativní péče poskytuje komplexní pomoc, jak lékařskou, tak psychickou i sociální. Pomáhá umírajícímu tlumit jeho bolest a překonat pocit beznaděje, deprese a smutku. Jedná se o pomoc nemocnému, tak i jeho rodině a blízkým. Cílem je zkvalitnit život nemocnému a pomoci rodině překonat tuto těžkou životní situaci.¹²

Pokud se hovoří o eutanazii, předpokládá se, že ji bude vykonávat lékař. I když je to v rozporu s Hippokratovou přísahou a etickými závazky. Cílem lékaře je vyléčit pacienta. Avšak eutanazie nemá za cíl léčbu, ale ukončení života. Ať chce či nechce, lékař by se dostal do role vraha.¹³ Je potřeba se zamyslet také nad tím, jakou roli by měl fakt, že eutanazii poskytne lékař, na vnímání jeho postavení ve společnosti. Je otázkou, zda by lékař neztratil důvěru u pacienta v tom, že mu chce skutečně pomoci.

Názor lékařů na eutanazii je dosti nejednotný. Někteří odpůrci eutanazie se domnívají, že pacientův názor na ukončení života se může v průběhu času měnit. Je dosti subjektivní a ovlivněný emocemi a momentálními náladou. Na Pavla Klenera (internista, onkolog, hematolog) se již několikrát obrátili pacienti s tím, že žádají, aby ukončil jejich život. Ale již několikrát se mu také stalo, že ten stejný pacient, který ho žádal o ukončení života, mu posléze sdělil, že chce ještě žít.¹⁴ „*Lékař je veden k úctě k životu, k jeho zachraňování, nikoli ukončování. Nedovedu si představit, že lékař bude katem*“¹⁵ řekl Pavel Klener. Petr Hach (histologie a embryologie) uvedl: „*Lékař tu není od toho, aby*

¹¹ VOZÁR J., *Eutanázia: právné aspekty*, Pezinok: Formát, 1995. 171 s. ISBN 80-967469-2-8, s. 8

¹² GÜNTNER, V., *Žít až do konce: etika umírání, smrti a eutanazie*, Praha: Vyšehrad, 2000. 104 s. ISBN 80-7021-330-2

¹³ MÜHLPACHR P., *Schola gerontologica*, Brno: Masarykova univerzita, 2005. 314 s. ISBN 80-210-3838-1

¹⁴ *Dvě třetiny Čechů jsou pro zavedení eutanazie*, [online deník]. Publikováno 10. 7. 2007. [cit. 2014-2-14]. Dostupné z WWW: http://zpravy.idnes.cz/dve-tretiny-cechu-jsou-pro-zavedeni-eutanazie-f4i-domaci.aspx?c=A070709_214304_domaci_ost

¹⁵ *Dvě třetiny Čechů jsou pro zavedení eutanazie*, [online deník]. Publikováno 10. 7. 2007. [cit. 2014-2-14]. Dostupné z WWW: http://zpravy.idnes.cz/dve-tretiny-cechu-jsou-pro-zavedeni-eutanazie-f4i-domaci.aspx?c=A070709_214304_domaci_ost

*zabíjel na přání pacienta. Nemáme katedry zabíjení, nemáme v nemocnici oddělení porážka, nemáme metodický list, jak vraždit.*¹⁶

Boris Šťastný (poslanec parlamentu České republiky) je zastáncem eutanazie. Snaží se o legalizaci asistované sebevraždy. Podal návrh zákona, kde chce zlegalizovat eutanazii za předpokladu, že by se vztahovala na nevléčitelně nemocné, kteří trpí nesnesitelnými bolestmi. Tito pacienti by museli být způsobilí k právním úkonům, aby mohli o eutanazii požádat lékaře. Po vzoru Belgie a Nizozemí. Šťastný namítal kritikům, že lékař smrt pouze umožní, ale bude na pacientovi, aby udělal ten hlavní krok.¹⁷

¹⁶ *Dvě třetiny Čechů jsou pro zavedení eutanazie*, [online deník]. Publikováno 10. 7. 2007. [cit. 2014-2-14]. Dostupné z WWW: http://zpravy.idnes.cz/dve-tretiny-cechu-jsou-pro-zavedeni-eutanazie-f4i-domaci.aspx?c=A070709_214304_domaci_ost

¹⁷ *Dvě třetiny Čechů jsou pro zavedení eutanazie*, [online deník]. Publikováno 10. 7. 2007. [cit. 2014-2-14]. Dostupné z WWW: http://zpravy.idnes.cz/dve-tretiny-cechu-jsou-pro-zavedeni-eutanazie-f4i-domaci.aspx?c=A070709_214304_domaci_ost

2 EUTANAZIE VE SVĚTĚ

Lidé, kteří prosazují legalizaci eutanazie, se domnívají, že pomůžou těžce nemocným. Uzákonění eutanazie předpokládá i změnu soudnictví. Tento fakt potvrzují země, kde je již eutanazie legální. Ale soudci bohužel nedokážou zajistit dodržování zákona. Lidé však očekávají, že zákony budou zajišťovat spravedlnost a budou v souladu s úctou k životu. Eutanazie na úctu k životu navazuje a zároveň ji trochu zlehčuje. Rovnost mezi lidmi předpokládá i rovnost v právu na život a ostatních právech. V demokratické společnosti se klade více důraz na svobodu jednotlivce. Ta může být interpretována jako možnost dělat vše, co uzná za vhodné. Člověk ale nemůže rozhodovat o tom, co je dobré a co ne, i když je to jeho svobodná vůle. Individualismus jde do popředí na úkor společnému dobru a je potřeba stále více kompromisů. V dnešní společnosti tolerujeme názor každého člověka, abychom zabránily konfliktům. Zájmy jednotlivců je potřeba sjednotit a zvážit.¹⁸

2.1 Eutanazie a USA

V roce 1938 byla založena Národní společnost pro legalizaci eutanazie. Patřili do ní převážně právníci, lékaři a spisovatelé. Předložili návrh zákona na eutanazii pro postižené novorozence, ale nesetkali se s moc kladným ohlasem. V roce 1967 prosadili vznik dokumentu nazvaného „living will“ – životní vůle. Jednalo se o písemné vyjádření, kde bylo uvedeno, za jakých okolností má být ukončeno umělé udržování života. Za určitých okolností by se mohlo jednat o nevyžádanou eutanazii. V současné době je legální ve všech státech USA.

Hnutí za občanská práva byly další, kdo začali eutanazii prosazovat. Věnovali se hlavně těžkým případům. Podařilo se jim trochu uklidnit odpůrce eutanazie.¹⁹

V USA bylo několik států, které se snažili uzákonit eutanazii. V roce 1906 to byla Iowa a Ohio, v roce 1969 Idaho, v roce 1973 Oregon, 1991 Washington a v roce 1992 Kalifornie. Nakonec se podařilo eutanazii prosadit jen v Oregonu. Nejedná se

¹⁸ LACA S., *Vybrané kapitoly z etiky pro sociálně-zdravotnické profese*, Bratislava: VŠZaSP sv. Alžběty, 2011. 264 s. ISBN 978-80-8132-015-6

¹⁹ MUNZAROVÁ M., *Eutanazie nebo paliativní péče?*, Praha: Grada, 2005. 108 s. ISBN 80-247-1025-0

však o eutanazii, ale spíše o asistovanou sebevraždu. Občané si ji dvakrát prosadili v referendu. V platnost vstoupila v roce 1998. Je určena pro smrtelně nemocné v posledním stádiu nemoci. Povolena je na základě dvakrát ústní žádosti a jednou písemné. Musí o ni požádat osoba, která si je plně vědoma svého jednání. Tuto žádost potvrzují dva svědkové a povolují ji dva lékaři. Lékař pak předepíše smrtelnou dávku léku a je na nemocném, aby si ji sám aplikoval.²⁰

Nejznámějším člověkem, který vykonal eutanazii, byl Jack Kevorkian. Byl patolog, asistoval u 130 případů eutanazie. Přezdívalo se mu Dr. Smrt. Sestavil po domácku stroj, kterým eutanazii prováděl. Známy případ je s Janet Atkinsovou. Trpěla Alzheimerovou chorobou. Kevorkian jí pomohl ukončit život. Napojil ji na kardiomonitor, kde sledoval její tep. Do žíly jí vpíchl jehlu, která byla spojena hadičkou s přístrojem. Ona sama stlačila tlačítko a pak do jejího těla začal proudit znecitlivující roztok a pak jed. Kevorkian jen sledoval, až se její tep zastaví. Pak celou věc oznámil na policii. Vysvětloval, že přístroj měl zachovat lidskou důstojnost a pomoci člověku bezbolestně zemřít. Přístroj mu byl policií zabaven a bylo mu zakázáno tuto činnost vykonávat. Odsouzený však nebyl.²¹

Průlom nastal až zveřejněním případu Thomase Youka v televizi v 1998. Kevorkian natočil, jak Youk podal žádost o eutanazii a on mu pak přímo vpíchl injekci se smrtící látkou. V předchozích případech vždy jen nachystal injekci a dotyčný si sám stlačil tlačítko a tím se mu vpravil do těla jed. Za tento čin byl pak odsouzen za držení jedovatých látek a z vraždy. Původně byl odsouzen na 25 let, ale strávil ve vězení jen osm a půl roku díky nemoci.²²

V Kanadě nepřipouští aktivní eutanazii, ale pasivní akceptují. Považují za etické, odmítnou za každou cenu léčení na prodloužení lidského života.

²⁰ *Eutanazie ve světě*, [online]. Publikováno 20. 5. 2005, [cit. 2014-3-8]. Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-ve-svete-33479.html>

²¹ BROVINSOVÁ, J. M., OEHMKE, T. *Vražda nebo milosrdenství? Dr. Smrt*. Praha: Brána, 1996. 184 s. ISBN 80-85946-45-9

²² ČERNÝ P., „Doktora Smrt“ přivedla eutanazie do vězení, *Lidové noviny*, 30. 10. 2009, s. 6

V Kolumbii v roce 1997 umožňují eutanazii u nevléčitelných pacientů, kteří o ni v posledním stádiu nemoci požádají.²³

2.2 Eutanazie a Evropa

Evropské země, díky vyspělému lékařství, věnují eutanazii značnou pozornost. Začátek nebo konec lidského života není definován v žádném zákoně ani v žádné ústavě konkrétní evropské země. Ale i tak se státy pokouší o její legalizaci. V mnohých zemích se snaží eutanazii legalizovat nejen jednotlivci, ale i různé organizace., poslanci, vlády nebo známé osobnosti. Snaží se o zkrácení života trpícího člověka.²⁴

Pro tuto kapitolu jsme si vybrala jen některé státy Evropy. V první řadě zmíním Německo, kde za Druhé světové války probíhal program „eutanazie“, který tak úplně eutanazií nebyl. Chyběl tam totiž prvek dobrovolnosti. Myslím si, že je potřeba jej zmínit z toho důvodu, že dost ovlivnil názor ostatních zemí na problematiku eutanazie. A i dnes se mnoho lidí obává, aby možná legalizace nesklouzla k vyvražďování jako v Německu.

Další státy, které bych měla zmínit, jsou Holandsko a Belgie. Jsou to jediné státy, kde je právně upravena a legalizována aktivní eutanazie. Za zmínku stojí i Švýcarsko, kde k eutanazii přistupují zvláštním způsobem. Co se týče dalšího výčtu zemí Evropy, bude jen namátkový. Do hloubky se budu zabývat eutanazií v rámci České republiky.

Eutanazie a Německo

V roce 1920 vyšla v Německu kniha s názvem Poskytnutí souhlasu ke zničení života, který život není hoden. Vydali ji Karl Binding a Alfred Hoche. Z této knihy vycházeli Nacisté a stala se návodem a zdůvodněním programu eutanazie v Německu.

Eutanazie se dala vykládat dvěma způsoby. Buď jako nějaká ochrana společnosti nebo jako pomoc umírajícímu člověku. Rozdíl byl hlavně v tom, že pomoc člověku byla na rozdíl od ochrany společnosti na žádost.

²³ LACA S., *Vybrané kapitoly z etiky pro sociálně-zdravotnické profese*, Bratislava: VŠZaSP sv. Alžběty, 2011. 264 s. ISBN 978-80-8132-015-6

²⁴ LACA S., *Vybrané kapitoly z etiky pro sociálně-zdravotnické profese*, Bratislava: VŠZaSP sv. Alžběty, 2011. 264 s. ISBN 978-80-8132-015-6

Celé vyvražďování nepohodlných z důvodu pomoci postiženým počalo začátkem roku 1939, kdy byl Hitlerovi doručen dopis od otce, kterému se narodilo postižené dítě. Žádal o ukončení jeho života. Hitler vyslal k otci svého osobního lékaře, který dostal pokyn, po posouzení situace, eutanazii provést. Situace s ukončováním životů postižených se začaly množit, a proto byl zřízen Říšský výbor pro vědeckou evidenci závažných dědičných a vrozených těžkých chorob. Tímto začal tzv. dětský program eutanazie. Narozené děti, které byly tělesně nebo duševně postižené, byly evidovány. Některé z nich pak byly převezeny do speciálních klinik, kde jim byla podána smrtící dávka jedu nebo zde zemřely hlady. Eutanazie dospělých probíhala odlišně. Účelem bylo, zbavit se lidí, kteří nejsou hodni žítí. Důvodem bylo hlavně zabránění genetickým chorobám, ale i uvolnění místa v nemocnicích pro vojáky. Tento proces byl pak pod tlakem veřejnosti a církve zastaven v roce 1941. V programu nazvaném T4 zemřelo 70 000 – 90 000 tisíc lidí, ale vzhledem k tomu, že těchto programů probíhalo v letech 1939 – 1941 víc současně, předpokládá se, že počet obětí může být až dvojnásobný.

Program T4 nebyl eutanazií, ale spíše vyvražďování nepohodlných. Je ale potřeba jej zmínit, jelikož na dlouhá léta ovlivnil uvažování všech nad touto problematikou.²⁵

V dnešní době je eutanazie v Německu zakázána v jakékoliv formě. Jakmile by někdo ukončil život jiného, porušil by zákaz usmrcení. Německé právo však zdůrazňuje svobodu vůle jedince. To umožňuje pacientovi odmítnout danou léčbu či zákrok. V praxi to vypadá tak, že lékař nemůže poskytnout zákrok bez souhlasu pacienta, i když by to zachránilo jeho život. Lékař může nechat zemřít pacienta, bez léčení, pokud je to jeho vůle. Pasivní eutanazie trestná není. Taktéž není trestné, pokud lékař svým léčením zkracuje život pacienta. Zajímavý je ale postoj k sebevraždě. Pokud lékař pomůže pacientovi při sebevraždě a ten zemře vlastní rukou, bere se za to, že pacient usmrtil sám sebe. Pacient tedy spáchá sebevraždu, která však již trestná není. Pomoc je trestná v případě, že je v součinnosti s hlavním trestným činem, což v případě sebevraždy nebyla, z čehož plyne, že pomoc při sebevraždě není trestná.²⁶

²⁵ *Eutanazie ve světě*, [online]. Publikováno 20. 5. 2005, [cit. 2014-3-8]. Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-ve-svete-33479.html>

²⁶ LACA S., *Vybrané kapitoly z etiky pro sociálně-zdravotnické profese*, Bratislava: VŠZaSP sv. Alžběty, 2011. 264 s. ISBN 978-80-8132-015-6

Eutanazie a Holandsko

V Holandsku byla eutanazie zlegalizována. Z tohoto důvodu bylo nutné jasně a přesně vysvětlit, co pojem eutanazie znamená. Eutanazie byla definována jako: „úmyslné ukončení života osoby na její explicitní žádost někým jiným jako osobou nou“.²⁷ Eutanazie byla v Holandsku tolerována zhruba od sedmdesátých let. I když nebyla právně upravena. Eutanazie nebyla součástí běžné praxe lékaře, ale pokud už ji vykonal (nebo asistovanou sebevraždu), nepohlíželo se na něj jako na vinného, pokud ji vykonal podle určitých podmínek.²⁸ V roce 1982 vznikla Vládní komise pro eutanazii spolu s Ústřední komisí Královské holandské lékařské asociace. Spolupodíleli se, s potvrzením soudu, na vydání 5 požadavků, kterými se musí lékař vykonávající eutanazii řídit.

- 1) Žádost musí být podána dobrovolně a musí být trvalá.
- 2) Pacient musí být plně informovaný.
- 3) Žadatel musí pociťovat nesnesitelné a beznadějně utrpení.
- 4) Již nejsou dostupné žádné alternativy léčby.
- 5) Zákrok a vyhodnocení musí být konzultováno ještě s jedním lékařem.

Pokud lékař splní těchto pět podmínek, nevede proti němu prokurátor vyšetřování. Lékaři, který eutanazii (asistovanou sebevraždu) provedl, vzniká oznamovací povinnost (povinná od roku 1990). Lékař nevydává potvrzení o přirozené smrti a událost oznámí lékaři, který ohledává mrtvolu. Ten provede kontrolu a podává zprávu prokurátorovi. Prokurátor je ten, kdo rozhoduje, zda bude potřebné zahájit vyšetřování. Většinou pokud splní lékař pět bodů (viz výše) není stíhaný.²⁹

V roce 1994 vstoupil v platnost zákon o uzákonění eutanazie. Ukončení života na žádost pacienta zůstalo trestným činem. Oznamovací povinnost byla zahrnuta do nového zákona o pohřebnictví. Dne 1. dubna roku 2002 byl novelizován trestní zákon a nabyl účinnost zákon o asistované sebevraždě. Usmrcení na žádost ale zůstává trestným činem. V případě,

²⁷ LACA S., *Vybrané kapitoly z etiky pro sociálně-zdravotnické profese*, Bratislava: VŠZaSP sv. Alžběty, 2011. 264 s. ISBN 978-80-8132-015-6, s. 220

²⁸ LACA S., *Vybrané kapitoly z etiky pro sociálně-zdravotnické profese*, Bratislava: VŠZaSP sv. Alžběty, 2011. 264 s. ISBN 978-80-8132-015-6

²⁹ VOZÁR J., *Eutanázia: právne aspekty*, Pezinok: Formát, 1995. 171 s. ISBN 80-967469-2-8

že lékař stanoveným způsobem ukončí lidský život a tuto záležitost oznámí, nemůže již být za tuto věc trestán. Holandsko se stalo první zemí v Evropě, která legalizovala eutanazii.

Holandské právo upravuje i eutanazii dětí ve věku 12 až 17 let. U dětí ve věku 12 až 16 let je k provedení eutanazii potřeba souhlas rodiče nebo opatrovníka. V případě dětí ve věku 16 až 18 let není třeba souhlas rodiče, stačí, když si uplatní svoji rodičovskou autoritu.³⁰

Eutanazie a Belgie

V Belgii může být eutanazie provedena jen u pacientů, kteří jsou nevléčitelně nemocní, kteří pociťují nesnesitelné fyzické nebo psychické utrpení. V roce 2001 vstoupil v platnost zákon o eutanazii, kde jsou uvedeny podmínky pro vykonání eutanazie. Žadatelé musí být plnoletí a příčetní. Musí znát svůj zdravotní stav a být seznámeni s nadějemi na možné vyléčení. Žádost musí podat dvakrát. Musí si být plně vědomi jejích důsledků. V případě, že žadatel nebude v posledním stádiu nemoci, musí být o něm vypracován lékařský posudek. I v Belgii je zavedena oznamovací povinnost. Každá eutanazie musí být oznámena komisi, která zkoumá, jestli lékař postupoval při vykonání eutanazie v souladu se zákonem. Po provedení eutanazie vyplnění lékař speciální formulář, který odevzdá komisi. Jestliže umírající není při vědomí, může lékař přistoupit k eutanazii na základě předchozího pacientova pokynu (nesmí být starší 5 let).³¹

I když je Belgie druhou zemí, kde byla eutanazie legalizována, její legalizace nevyvolala žádnou masovou vlnu „zabíjení“, jak se někteří obávali.

Eutanazie a Švýcarsko

Švýcarsko se k této problematice postavilo zvláštním způsobem. Eutanazie nikdy oficiálně povolena nebyla, ale v některých částech země ji tolerují. Navíc ji kromě lékařů mohou provést i laici. Z tohoto důvodu se stala často vyhledávanou zemí pro lidi, kteří chtějí ukončit svůj život pomocí eutanazie.³²

³⁰ LACA S., *Vybrané kapitoly z etiky pro sociálně-zdravotnické profese*, Bratislava: VŠZaSP sv. Alžběty, 2011. 264 s. ISBN 978-80-8132-015-6

³¹ LACA S., *Vybrané kapitoly z etiky pro sociálně-zdravotnické profese*, Bratislava: VŠZaSP sv. Alžběty, 2011. 264 s. ISBN 978-80-8132-015-6

³² *Eutanazie ve světě*, [online]. Publikováno 20. 5. 2005, [cit. 2014-3-8]. Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-ve-svete-33479.html>

Eutanazie a ostatní státy

V roce 2004 byla ve Francii povolena pasivní eutanazie. Jedná se o ukončení léčby, která udržuje nemocného při životě. Zákon umožňuje, aby lékaři ukončili léčbu, jestliže nemá žádné uzdravující účinky. Pacient musí být seznámen se všemi důsledky. Pokud pacient není při vědomí, řídí se lékař jeho poslední vůlí. I když si pacient eutanazii žádá, lékař je povinen mu stále poskytovat tišící léky, i kdyby mu měli urychlit smrt. Zákon neumožňuje eutanazii u pacientů, kteří jsou uměle udržováni při životě.³³

Velká Británie se také snažila eutanazii uzákonit. Sněmovna lordů jednala o návrhu zákona, který by eutanazii povoloval. Lékaři, kteří by měli zvláštní povolení, by mohli provádět eutanazii, ale jen u nevléčitelně nemocných pacientů. Pacient by musel za přítomnosti dvou svědků podepsat prohlášení, že si je vědom toho, že chce ukončit svůj život. Tuto žádost by pak nemocnice zaslala ministerstvu zdravotnictví, které by vyslalo speciálního lékaře, aby provedl eutanazii. Tento návrh zákona však nebyl schválen. Důvodem byly obavy ze zneužití. Těžko by se dokazovalo, zda pacient podepsal žádost sám, nebo k tomu byl donucen. Proto nebyla eutanazie ve Velké Británii uzákoněna.

Myslím si, že je nutné se zmínit i o Austrálii, i když nepatří do států Evropy. Austrálie je první země, kde došlo k legalizaci eutanazie. Uzákoněna byla v roce 1996. O eutanazii mohl požádat smrtelně nemocný, starší osmnácti let a za plného vědomí. Jeho bolest nebo trápení ho vedla k tomu, aby si o eutanazii zažádal. Tento zákon byl ale po několika měsících zrušen.³⁴

2.3 Eutanazie a Česká republika

Eutanazie i asistovaná sebevražda jsou v České republice nelegální a jsou posuzovány jako trestný čin vraždy. Česká republika je v otázce eutanazie velmi opatrná. Zatím neexistuje

³³ *Eutanazie ve světě*, [online]. Publikováno 20. 5. 2005, [cit. 2014-3-8]. Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-ve-svete-33479.html>

³⁴ LACA S., *Vybrané kapitoly z etiky pro sociálně-zdravotnické profese*, Bratislava: VŠZaSP sv. Alžběty, 2011. 264 s. ISBN 978-80-8132-015-6

žádný zákon, který by tuto problematiku nějakým způsobem reguloval. V minulosti se objevilo několik návrhů na legalizaci, ale nebyly schváleny.

Návrh nového trestního zákona z roku 1926 zahrnoval možnost snížení trestu za provedení eutanazie na nejnižší trestní sazbu nebo jej vůbec netrestat. V roce 1937 bylo navrženo trestat eutanazii jen jako přečin. Ani jeden z návrhů nebyl schválen. V roce 1996 byl podán návrh, aby za zákonem daných podmínek, bylo usmrcení nevyléčitelně a těžce nemocného beztrestné. Tento návrh vyvolal vášnivou debatu, společnost však na toto téma nebyla ještě dosti připravena. Návrh se neseťkal s kladným ohlasem. Postupně se však začaly objevovat případy, kdy nemocní začali žádat o ukončení života pomocí eutanazie. Tyto případy se začaly objevovat v médiích a lidé nad tímto tématem začali více uvažovat.³⁵

V roce 2004 bylo navrženo nové znění trestního zákona, kde v § 118, se hovoří o usmrcení na žádost. Poprvé zde bylo uvedeno, že eutanazie je trestný čin se všemi jeho důsledky. V § 118 odst. 1 je přímo uvedeno: „*Kdo ze soucitu usmrtí nevyléčitelně nemocnou osobu, která trpí somatickou nemocí, na její vážně míněnou a naléhavou žádost, bude potrestán na odnětí svobody až šest let.*“³⁶ V odst. 2 je uvedeno: „*Vážně míněnou a naléhavou žádostí se rozumí svobodný a určitý projev vůle osoby starší osmnácti let, která není zbavena ani omezena ve způsobilosti k právním úkonům a není stížena duševní poruchou, jednoznačně a důrazně směřující k jejímu vlastnímu usmrcení.*“³⁷ Ani jeden z návrhů trestněprávní úpravy eutanazie nebyl schválen, ale vyvolal řadu ohlasů.

Později byla eutanazie zpravidla kvalifikována jako trestný čin vraždy dle § 219 odst. 1 trestního zákona 140/1961 Sb. Dle nového trestního zákoníku 40/2009 Sb. je to § 140 Vražda. (viz kapitola Pohled práva a eutanazie)

Eutanazie vyvolává vášnivé debaty nejen v oblasti práva, ale i v lékařství, náboženství a etice. Těmito odvětvími a jejich názory a postoji k eutanazii se budu zabývat v další kapitole.

Problematice eutanazie a názoru na ni se věnují různé diskuze a také průzkumy veřejnosti. Na základě průzkumu (viz. příloha č. 2) společností CVVM (Centrum

³⁵ HAŠKOVCOVÁ H., *Thanatologie, nauka o umírání*, Praha: Galén, 2007. 244 s. ISBN 978-80-7262-471-3

³⁶ *Eutanazie v právním řádu ČR*, [online]. Publikováno 20. 10. 2004, [cit. 2014-2-12]. Dostupné z WWW: http://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/21323/tesa%20c5%99ov%20c3%a1_2013_bp.pdf?sequence=1

³⁷ *Eutanazie v právním řádu ČR*, [online]. Publikováno 20. 10. 2004, [cit. 2014-2-12]. Dostupné z WWW: http://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/21323/tesa%20c5%99ov%20c3%a1_2013_bp.pdf?sequence=1

pro výzkum veřejného mínění), který byl proveden v roce 2009, bylo pro legalizaci eutanazie, ukončení života nevyléčitelně nemocného člověka, tři pětiny veřejnosti. V porovnání s průzkumem, který se konal v roce 2008, byl výsledek zhruba stejný, jen se zvedlo procento dotazovaných, kteří s pomocí umírajícím jednoznačně souhlasí.³⁸

I další průzkum trhu (viz příloha č. 3), který provedla společnost CVVM v květnu roku 2011, uvádí, že většina dotazovaných je pro uzákonění eutanazie. 64% dotazovaných si myslí, že by v českém právním řádu měla být eutanazie uzákoněna. Za to 27 % dotázaných je opačného názoru. Každý devátý se k otázce ukončení života nevyjádřil. Z průzkumu vyplývá, že věřící a lidé starší 60 let jsou většinou proti eutanazii.³⁹

Jak je vidět z průzkumů, jednoznačný názor občanů České republiky neexistuje. Jsou zde jak zastánci, tak odpůrci (viz kapitola Zastánci a odpůrci eutanazie). To je i ten důvod, proč se zatím eutanazii nepodařilo uzákonit. Je otázkou jestli se to vůbec někdy povede, jelikož obavy veřejnosti z možného zneužití nejsou zanedbatelné.

V světě je názor na eutanazii taktéž nejednoznačný. Existuje spousta názoru pro, tak jako existuje spousta názorů proti legalizaci a vykonávání eutanazie. Co je důležité a na co by se nemělo zapomínat je právo na život. Je to základní právo člověka, které by měly státy dodržovat a snažit se jej chránit. Jeho dodržování je základem pro přežití.⁴⁰

³⁸ *Průzkum: Tři pětiny Čechů si přejí legalizaci eutanazie*, [online deník]. Publikováno 1. 7. 2009, [cit. 2014-3-6]. Dostupné z WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/170190-pruzkum-tri-petiny-cechu-si-preji-legalizaci-eutanazie.html>

³⁹ *Průzkum: Češi schvalují eutanazii i trest smrti*, [online deník]. Publikováno 28. 6. 2011, [cit. 2014-3-6]. Dostupné z WWW: http://www.lidovky.cz/pruzkum-cesi-schvaluji-eutanazii-i-trest-smrti-f54-/zpravy-domov.aspx?c=A110628_181600_ln_domov_kim

⁴⁰ LACA S., *Vybrané kapitoly z etiky pro sociálně-zdravotnické profese*, Bratislava: VŠZaSP sv. Alžběty, 2011. 264 s. ISBN 978-80-8132-015-6

3 SPOLEČESNKO-ETICKÝ POHLED NA EUTANAZII

Společensko-etický pohled na eutanazii má souvislost s právními a lékařskými aspekty. Názor společnosti na eutanazii byl dlouhá léta ovlivněn Hippokratovou přísahou. Zde jsou zakotveny návody, kterými by se měl lékař při jednání s pacientem řídit. Židovsko - křesťanská tradice s postupy souhlasila a v průběhu vývoje je rozšířila o další zásady a tím se tvořil eticko-lékařský kodex.

Fletcherova situační etika zastávala názor, že mravní principy již nebyly stěžejní, měli sloužit jen jako doporučení. Důležitý byl postoj člověka k člověku.

Blíže k názorům a postojům lékaře byl princip biomedicínské etiky. Je vystaven na čtyřech základních principech: autonomie, nonmaleficence (nedělání zla), beneficence (činění dobra), spravedlnosti. Tyto čtyři principy jsou v souladu s Hippokratovou přísahou a již léta se v praxi využívají. Principy se setkávají i s kritikou a to z toho důvodu, že se považují za posvátné bez nějakého pevného mravního základu.⁴¹

V dnešní době je spíše prosazován princip autonomie. Dá se vyložit v souvislost s eutanazií jako vůle člověka ukončit život. Nicméně to, že je to vůle jednice, neznamená, že ji musíme za každou cenu splnit. Nikdo nemůže chtít po jiném, aby ukončil jeho život, byť je to autonomie jeho vůle. Za autonomní považujeme i rozhodnutí k sebevraždě. Ale pokud ji chceme spáchat, musíme ji vykonat sami. Autonomie je nepřenosná. Nicméně názor společnosti na sebevraždu není nijak kladný. Za to na asistovanou sebevraždu bychom měli pohlížet jinýma očima? Je třeba si uvědomit, že eutanazie rozdělí společnost na ty, kteří je budou vyžadovat a na ty, kteří jí budou striktně odmítat. A to je také autonomie vůle. Svobodný člověk, nejen rozhoduje, ale nese za své rozhodnutí odpovědnost a důsledky. V případě, že by se lékař rozhodl vyhovět vůli nemocného, nesl by za své rozhodnutí odpovědnost. Je potřeba zvážit, zda by tím lékař neporušil své poslání léčit. A zda by vůbec mohl tuto žádost odmítnout.

⁴¹ MUNZAROVÁ M., *Vybrané kapitoly z lékařské etiky*, Brno: Masarykova univerzita, 2002. 75 s. ISBN 80-210-3017-8

Svobodná vůle je jedna a vůle zemřít druhá. Člověk má právo zemřít. Ale za jakých podmínek a okolností, to je otázka. V dnešní době se klade důraz více na svobodu, než na hodnotu života. Je potřeba si dát pozor na to, aby společnost za honbou po svobodě, neopomněla také na právo žít. Aby se nakonec člověk nemusel obhajovat, proč se chce ještě léčit a zkusit dál žít.

Je zřejmé, že pokud jedinec vysloví přání zemřít a druhý tomuto přání vyhoví, vyvstane spousta etických otázek a problémů.

3.1 Pohled práva a eutanazie

Z pohledu práva není eutanazie jasně definovaná. Neexistuje zákon, který by se eutanazií přímo zabýval. V zákonech je definován postoj k člověku, životu a trestně právní úprava v případě úmyslného i neúmyslného usmrcení člověka.

V Ústavě České republiky a Listině základních práv a svobod jsou zakotvena základní lidská práva. V listině Základních práv a svobod, v článku 6, odst. 1, je přímo uvedeno: „Každý má právo na život. Lidský život je hoden ochrany již před narozením.“⁴² V článku 6, odst. 2 je uvedeno, že: „Nikdo nesmí být zbaven života“.⁴³ V článku 3 je uvedeno: „Trest smrti se nepřipouští.“⁴⁴ A v článku 4 je uvedeno, že „Porušením práv podle tohoto článku není, jestliže byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné.“⁴⁵ Což by se dalo vyložit také tak, že pokud by byl přijat zákon, který usmrcení povoluje, např. zákon o eutanazii, nejednalo by se o porušení tohoto článku.

Důležitý z pohledu eutanazie je článek 10 Ústavy České republiky, kde jsou „vyhlášeny mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu, stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.“⁴⁶ Jedny z nejdůležitějších jsou Mezinárodní pak o občanských a politických právech a Konvence o ochraně lidských práv a základních

⁴² zákon č. 2/1993, Listina základních práv a svobod, hlava druhá, oddíl první, čl. 6, odst. 1

⁴³ zákon č. 2/1993, Listina základních práv a svobod, hlava druhá, oddíl první, čl. 6, odst. 2

⁴⁴ zákon č. 2/1993, Listina základních práv a svobod, hlava druhá, oddíl první, čl. 6, odst. 3

⁴⁵ zákon č. 2/1993, Listina základních práv a svobod, hlava druhá, oddíl první, čl. 6, odst. 4

⁴⁶ zákon č. 1/1993, Ústava České republiky, čl. 10

svobod. Zde je uvedeno, že každý má právo na život a nikdo nemůže být svévolně zbaven života.

Naše společnost chrání život a zdraví člověka nejen Ústavou a Listinou základních práv a svobod, ale i trestním zákonem.

Když se podíváme do historie českého práva, problematikou eutanazie se nijak nezabývá. V roce 1926 byl podán návrh trestního zákona o možném usmrcení na žádost. Uvažovalo se o snížení trestní sazby nebo v některých případech dokonce o upuštění trestu člověku, který úmyslně usmrtí druhého na jeho žádost, ze soucitu nebo na základě nějakého nátlaku. V roce 1937 byly podány návrhy zákona o usmrcení na žádost pacienta se sníženou trestní sazbou nebo kvalifikovaného jen jako přečin. Ale tyto návrhy nebyly schváleny.

Trestní zákon číslo 140/1961 § 219 Vražda uvádí, že „*objektem je lidský život, který je chráněn i v situacích, kdy člověk není dalšího života schopen. Objektivní stránka spočívala v usmrcení, přičemž použité prostředky byly pro posouzení skutku rozhodné. Pachatelem mohl být kdokoliv. Po subjektivní stránce se vyžadoval úmysl, a to alespoň eventuální. České právo nerozlišuje vraždu a zabití, takže jednání pachatele, který usmrtil z nedbalosti, bylo kvalifikováno jako ublížení na zdraví s následkem smrti.*“⁴⁷

V § 230 účast na sebevraždě, trestního zákona číslo 140/1961 je uvedeno že, „*sebevražda, ani pokus o ni, nejsou trestným činem. Trestné však byly některé formy účasti na sebevraždě jiné osoby. Objektivní stránka spočívá v tom, že pachatel pohnul jiného k sebevraždě nebo mu k sebevraždě pomáhal. Naproti tomu, donutil-li pachatel k sebevraždě jiného fyzickým nebo psychickým násilím, dopustil se trestného činu vraždy. Stejná situace nastala, pokud pachatel pohnul k sebevraždě takovou osobu, která sama o sobě nebyla pro duševní poruchu či nedostatek věku způsobilá poznat závažnost a důsledek svého jednání. Obě formy spáchání trestného činu účasti na sebevraždě mohly být v konkrétních případech pro společnost výrazně odlišně nebezpečné.*“⁴⁸

⁴⁷ MITLÖHNER, M., *Právo a právní předpisy*, Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. 116 s. ISBN 80-7041-668-8, s. 40

⁴⁸ MITLÖHNER, M., *Právo a právní předpisy*, Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. 116 s. ISBN 80-7041-668-8, s. 43

Dle § 207 trestního zákona číslo 140/1961 bylo trestné i „*neposkytnutí pomoci osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví, ač tak může učinit.*“⁴⁹ V odst. 2 téhož zákona se uvádí neposkytnutí pomoci v případě lékaře.

Dle § 23 odst. 2, zákona číslo 20/1966 má lékař postupovat jen se souhlasem pacienta, nebo pokud pacient odmítá léčbu, vydá o tom písemné prohlášení, revers. Pokud bychom se na tento zákon podívali z pohledu trestního práva, i pokud by lékař neuposlechl přání pacienta a pokračoval by v léčbě, za splnění určitých podmínek by se nejednalo o trestný čin.

Na trestní zákon č. 140/1961 navazuje zákon číslo 40/2009, Trestního zákoníku, účinný od 1. 1. 2010. Zde je v § 140 definována Vražda, kde je uvedeno, že pokud dojde k usmrcení jiného člověka, bude potrestán na 10-18 let odnětí svobody. Trestná je i příprava. V § 141 je definováno Zabití: „*úmyslně usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženého jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři léta až deset let.*“⁵⁰ §141 pak dále rozlišuje trestní sazby podle toho, kdo byl usmrcen. V § 144 je definována Účast na sebevraždě: „*Kdo jiného pohne k sebevraždě nebo jinému k sebevraždě pomáhá, bude potrestán, došlo-li alespoň k pokusu sebevraždy, odnětím svobody až na tři léta.*“⁵¹ Taktéž je zde v dalších dvou odstavcích rozlišena trestní sazba podle toho, kdo byl usmrcen.

Rozdíl oproti trestnímu zákonu je v tom, že je již rozlišena sebevražda od zabití. Jsou zde vyšší trestní sazby. A novinkou je i § 143 Usmrcení z nedbalosti. I po zavedení nového trestního zákoníku zůstává eutanazie stále nelegální.

Pokud bychom uvažovali o eutanazii, byla by nutná svobodná vůle člověka. Ale jak správně posoudit, že se jedná o svobodnou vůli? V případě, že o ukončení života žádá nemocný člověk pod vlivem léků, může být již jeho rozhodnutí právě léky ovlivněno. Z právního hlediska by tato osoba nebyla způsobilá rozhodovat o závažných právních úkonech. A nikdo jiný, dle práva, nemůže za něj rozhodnout v tak závažné věci, jako je rozhodnutí o lidském životě.

⁴⁹ Zákon číslo 104/1961 Sb., Trestní zákon, §207, odst. 1

⁵⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., §141, odst. 1

⁵¹ Zákon č. 40/2009 Sb., §144, odst. 1

Eutanazie by připadala v úvahu tehdy, rozhodne-li se pro ni člověk ještě dříve, než vypukne závažné onemocnění. Toto rozhodnutí musí provést právem platnou formou. Zamysleme se však nad tím, jestli zdravý člověk bude mít stejný názor na otázku života a smrti jako umírající. Je možné, že si pak člověk uvědomí, že chce žít, právě ve chvíli, kdy se jeho život blíží ke konci. Například nemocný by rád žil, kdyby nebyl sám, někdo by se o něj staral, nebo by našel ještě smysl života a nebyl nikomu na obtíž.

Pokud bychom zlegalizovali eutanazii, vyskytl by se větší tlak společnosti na pacienta. Tady bychom se mohli obávat možného zneužití eutanazie (viz kapitola 3.3 Zastánci a odpůrci eutanazie).

Z právního pohledu je těžké prokázat vinu. Jak zjistíme, jestli lékař provedl eutanazii na přání pacienta nebo se pro ni rozhodl sám, aby mu ulehčil? Pokud bychom připustili legalizaci eutanazie, v předpokladu, že bude prováděna na žádost pacienta, jak přistupovat k lidem, kteří přání nemohou vyslovit? Také bychom jim ulehčili? Aby se pak z původního milosrdenství nestalo zabíjení starých a nemocných, kteří už jsou zátěží pro ekonomiku státu, nebo postižených dětí, jak tomu bylo za Druhé světové války.⁵²

3.2 Pohled církve a eutanazie

Pohled církve na problematiku eutanazie je jednoznačně negativní. Církev vychází z Bible a z Desatera přikázání, které stvořil Bůh proto, aby lidé jednali v souladu s ním. Desatero božích přikázání je považováno za katechetický souhrn morálky. V Evropě jej můžeme pokládat za etické minimum. Nedodržení, byť jednoho přikázání, se bere jako pohrdání Bohem. Desatero, neboli dekalog, pochází z řeckého slova deka – deset a logos – slovo⁵³. V Desateru Božích přikázání je v čísle 5 uvedeno: „Nezabiješ!“ To znamená, že člověk bude jednat tak, aby svým jednáním neukončil život jak svůj, tak jiného. Lidský život je posvátný. Eutanazie je jak v rozporu s Desaterem, tak i v rozporu v chápání utrpení. Bůh potrestal člověka tím, že jej nechal pocítit utrpení a učinil jeho život konečným. Utrpení a smrt jsou nedílnou součástí života. Pokud bychom vzali v úvahu, že bychom zabránili

⁵² ROTTER H., *Důstojnost lidského života*, Vídeň: nakladatelství Vyšehrad, 1999. 112 s. ISBN 80-7021-302-7

⁵³ LINHART J. a kolektiv, *Slovník cizích slov pro nové století*, Litvínov: nakladatelství Dialog, 2003. 412 s. ISBN 80-85843-61-7

utrpení eutanazií, mohlo by se vlastně jednat o protivení se Boží vůli. „Život je chápaný a považovaný za dar Boží a člověk není jeho vlastníkem, ale jen nájemníkem.“⁵⁴ Tím, že člověk není vlastníkem, nemá právo ukončit jakýkoliv život. Toto právo náleží jen Bohu. Bůh, stvořitel lidstva, je jediný, kdo může život darovat, tak i vzít. Lidský život je Boží dar a je posvátný. Člověk by měl mít úctu k životu. „Úcta k životu obsahuje všechno, co známe jako lásku, oddanost, společné utrpení, společná radost a společné úsilí. Úcta, ochrana a starostlivost, které právě tak patří k lidskému životu, vychází z jeho zvláštní důstojnosti, která trvá od začátku lidského života.“⁵⁵

Církev byla vždy proti eutanazii, považovala ji v podstatě ze zabití. Již od prvního století považovala církev eutanazii za mravní zlo. K eutanazii se vyjádřili papež Lev XIII, Jan XXIII, Pavel VI, Pius XII i Jan Pavel II. Zastávají jednotný názor, že život je posvátný a nedotknutelný. Tudíž eutanazie je v rozporu s Bohem a lidskou nedotknutelností.

Dle katechismu je eutanazie mravně nepřijatelná. Je považována za zabití či vraždu. V případě odstoupení nebo upuštění od léčby, či použití léků pro zmírnění bolesti, je již církev mírnější a toto rozhodnutí a pomoc považuje za přípustné.⁵⁶

3.3 Zastánci a odpůrci eutanazie

Ať již budeme mluvit za zastánce nebo za odpůrce eutanazie, je třeba si uvědomit, že se jedná o ukončení lidského života.

Zastánci eutanazii nejčastěji argumentují tím, že člověk má právo jak na život, tak i na smrt. Člověk je svobodný a může se rozhodnout, jak naloží se svým životem. Jedná se o autonomie jeho vůle. Je to jeho vlastní rozhodnutí zda chce žít. A člověk se může sám rozhodnout o tom, jak bude chtít ukončit svůj život. Je potřeba si ale uvědomit, že autonomie vůle jednoho nesmí neomezit autonomii vůle druhého. Myslím tím přímo to, že pokud se jeden rozhodne ukončit život a požádá o to druhého,

⁵⁴ NOVÁK J. P., BAHOUNEK J., *Lekárská deontologie*, Brno: Rozrazil, 1990. 69 s. ISBN 80-123-0003-6, s. 35

⁵⁵ LACA S., *Etika v životnej perspektíve človeka*, Brno: Institut mezioborových studií, 2013. 230 s. ISBN 978-80-87182-36-6, s. 125

⁵⁶ LACA S., *Etika v životnej perspektíve človeka*, Brno: Institut mezioborových studií, 2013. 230 s. ISBN 978-80-87182-36-6

již může narušit jeho autonomii tím, že po něm bude chtít provést tuto „službu“. On sice má také právo se rozhodnout, ale již bude omezen možným nátlakem.

Kladné argumenty pro eutanazii také zmiňují právo člověka na důstojnou smrt. Je jasné, že každý člověk by chtěl zemřít důstojně. Tím je myšleno, že by chtěl strávit poslední dny na tomto světě ve snesitelných podmínkách. Myslím si, že by nikdo nechtěl umírat v bolestech. V dnešní moderní medicíně se dá bolest zmírnit nebo tišit různými prostředky. Je pravdou, že s rozvojem moderní medicíny se stále více prodlužuje lidský život. Otázkou je, kde je ta hranice. Když už umíme pomoci od bolesti, tak proč tedy rovnou ukončovat život člověka? Existuje i paliativní nebo hospicová péče. Ty můžou také velmi pomoci, jak nemocnému, tak i jeho rodině zvládat těžkou situaci.

Je zajímavé, že se k eutanazii nejčastěji vyjadřují zdraví lidé. Názor člověka se v průběhu jeho vývoje mění. Teď by s eutanazií souhlasil, ale je také možné, že až se dostane do situace, kdy už se bude chýlit jeho život ke konci, svůj názor změní a bude chtít žít. Otázkou také je, je-li názor člověka na smrtelné posteli opravdu svobodný nebo je už ovlivněn situací a okolím. Jelikož i nátlak okolí, může mít velkou roli v jeho rozhodování. On sám totiž může situaci vnímat tak, že je vlastně zátěží pro příbuzné, že se musí o něj starat a vynakládat úsilí, tak i v dnešní době nemalé náklady. Proto může vnímat eutanazii jako ulehčující krok. A to je i hlavní obava odpůrců eutanazie. Obava ze zneužití. Hlavně z finanční stránky, ušetřili by se peníze za nákladnou léčbu, za lůžko atd., ale také např. příbuzní by ušetřili, nebo by si smrtí nemocného polepšili dědictvím.

Je pravdou, že prodlužováním lidského života a stárnutím populace se otázka financování a důchodů stává velmi aktuální. A eutanazie je možné řešení. Jedna injekce a bylo by po starostech.

Smrt může v člověku vyvolávat i jisté obavy. Nikdo neví jaké to je a co dále následuje. Člověk se hlavně bojí, neví, co ho čeká. Pokud bychom poskytly umírajícímu podporu, zázemí, láskyplnou náruč a soucit, nemusely by být jeho obavy tak veliké a člověk by mohl být klidnější. Odpůrci eutanazii totiž zastávají názor, že pokud by se o nemocného někdo staral, poskytl mu morální podporu, nemusela by pro něj situace být tak těžká a potom by mohl názor na ukončení života změnit.

Velmi častým argumentem pro legalizaci eutanazii je i to, že je vlastně už v České republice dávno prováděna. A je potřeba stanovit zákonné hranice.

Zastánci eutanazii často uvádí, že se jedná o pomoc umírajícímu od jeho bolesti a utrpení. Ukončení života nemocného může být pro něj vysvobozením, ale je potřeba pomyslet i na jeho blízké, příbuzné, rodiny a samozřejmě i přátele. Oni zde zůstanou osamoceni, se zármutkem. Z psychologického hlediska je pohnutka k eutanazii velmi podobná pohnutce, která vede člověka k sebevraždě. Jedná se v obou případech o zoufalý čin. Nemocný chce odejít ze života, jelikož už je pro něj neúnosný. Je tedy správné jej v jeho zoufalství podporovat, nebo mu pomoci toto těžké období překonat?

Existují i lidé, kteří se setkali, například u rodinného příslušníka nebo blízkého, s ničivou a bolestivou smrtí. Jejich názor na eutanazii se touto zkušeností jasně změnil a sami by toto prožít nechtěli. Názor nemocného o ukončení jeho života může být rozporuplný. Na jednu stranu si přeje vysvobození, ale na druhou stranu by chtěl ještě žít a užívat si života.

Pokud se hovoří o eutanazii, automaticky se předpokládá, že ji provede lékař. Pro lékaře může být myšlenka na eutanazii v rozporu s jejich přesvědčením. Ale hlavně je v rozporu s Hippokratovou přísahou. Lékař se vzdělává, aby léčil nemocné, pomáhal jim, poskytoval jim nejlepší péči a zároveň tišil jejich bolest. Právě na tišení bolesti se odvolávají zastánci eutanazie. Že tišení bolesti je v popisu jeho práce. Ale v Hippokratově přísaze stojí, že nesmí podat nemocnému jed. A pokud bychom uvážili, že by eutanazii provedl lékař, jeho moc by obrovsky vzrostla. Mohla by se potom stát nástrojem zla.

Pokud se zeptáte, zda by někdo uvažoval o ukončení života eutanazií, samozřejmě za předpokladu, že by měl zemřít v utrpení a bolestech, většina lidí by Vám odpověděla, že ano. Ale pokud se jich zeptáte, zda by byli ochotni na žádost milované osoby eutanazii vykonat, jejich odpověď je již záporná. Lidé mají strach vzít na sebe odpovědnost za někoho druhého. Jednalo by se hlavně o vraždu a zároveň i z morálního hlediska by toho nebyli schopni. Ale pokud už by se uvažovalo o eutanazii, musí být také někdo, kdo by ji vykonával. Můžeme po lékaři chtít, aby ukončil lidský život?

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Praktickou část bakalářské práce jsme věnovala výzkumu problematiky eutanazie. Nejprve bude stanoven cíl výzkumu, poté jednotlivé hypotézy. Následně definuji výzkumný vzorek a objasním metodu výzkumu. Následně bude probíhat samotné vyhodnocení výzkumu. Dotazník, který bude při výzkumu použit, je součástí příloh. V závěru praktické části se pokusím o vyhodnocení výzkumu a o možné doporučení pro praxi.

4.1 Cíle výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit postoje a názory veřejnosti na problematiku eutanazie. V první řadě jsem se snažila zjistit, zda věk dotazovaných a to, že jsou věřící, má vliv na jejich názor na eutanazii. Zajímalo mě, zda již dotazovaní přemýšleli nad koncem svého života. Zda by respondenti uvažovali o ukončení svého života pomocí eutanazie za předpokladu, že by byly nevléčitelně nemocní. A zda by byly pro legalizaci eutanazie v České republice. Také jsem se snažila zjistit, zda se obávají možného zneužití eutanazie a jaké jsou podle nich důvody vedoucí ke zneužití.

4.2 Hypotézy výzkumu

H1: Předpokládám, že víc jak polovina dotazovaných bude mít kladný postoj k eutanazii.

H2: Předpokládám, že 1/3 dotazovaných, bude s eutanazií nesouhlasit.

H3: Předpokládám, že věřící budou s eutanazií spíše nesouhlasit.

4.3 Výzkumné vzorky

Vzorek byl vybrán z oblasti Brno-město a Brno-venkov. Dotázáno bylo 135 respondentů z různých věkových skupin. Jedna skupina bude reprezentovat mladší generaci (do 25 ti let), druhá bude reprezentovat střední generaci (26 – 50 let), třetí bude reprezentovat starší generaci (51 a více let). Vzorek byl vybrán z oblasti studentů i pracujících. Snažila jsem se o výběr respondentů z různých pracovních profesí, aby byl vzorek co nejreprezentativnější.

4.4 Metody výzkumu a zpracování výsledků

Pro výzkum jsem zvolila metodu kvantitativního výzkumu. Při zkoumání jsem použila dotazník. Dotazovaným jsem položila stejné otázky. Vybrala jsem uzavřené otázky z důvodu jasného sdělení potřebné informace. Dotazník jsem volila proto, že jím dokážu oslovit více respondentů.

Dotazník se dá rozdělit do dvou částí. V první části jsem se zaměřila na rozdělení respondentů dle pohlaví, věku a vyznání. Druhá část se zabývá názory a postoji dotazovaných k problematice eutanazie a ukončení života.

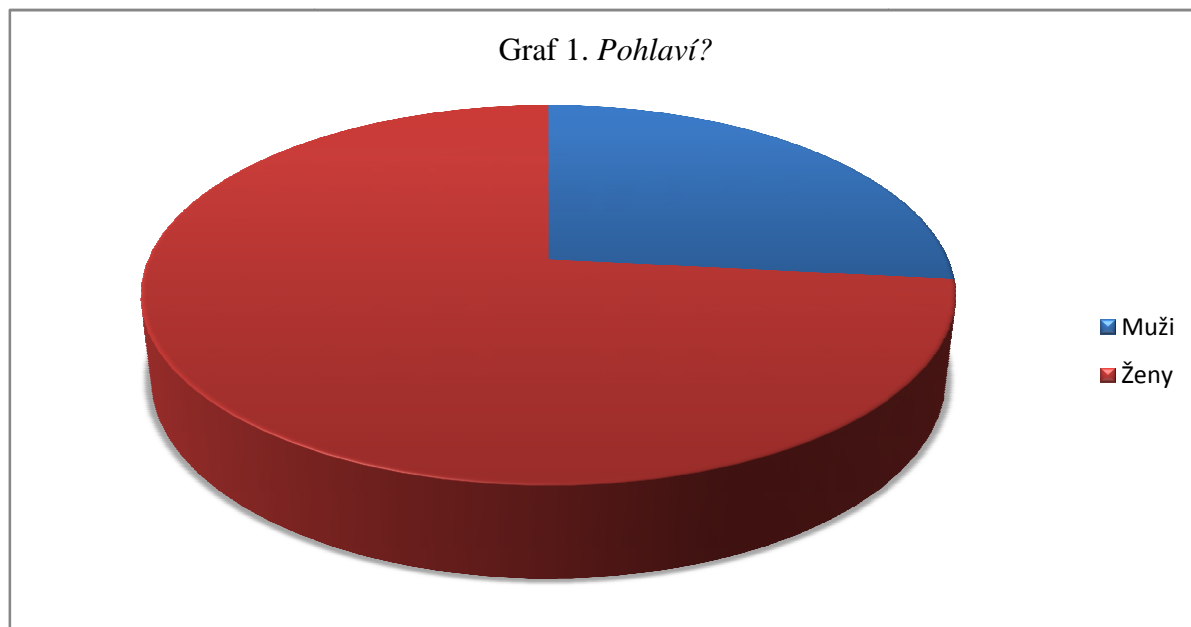
Zpracované odpovědi jsem nejprve zaznačila do tabulky a následně znázornila graficky, za pomoci grafu, doplněného o slovní komentář. Otázky budou vždy hodnoceny jednotlivě. Nejprve bude zaznačen názor všech dotázaných. Následně budou odpovědi rozděleny podle věku a vyznání.

Vyhodnocení dotazníku:Otázka č. 1: *Pohlaví?*

- a) žena
- b) muž

Tab. 1. *Pohlaví?*

Odpovědi	počet	%
Žena	99	73 %
Muž	36	27 %
Celkem	135	100 %

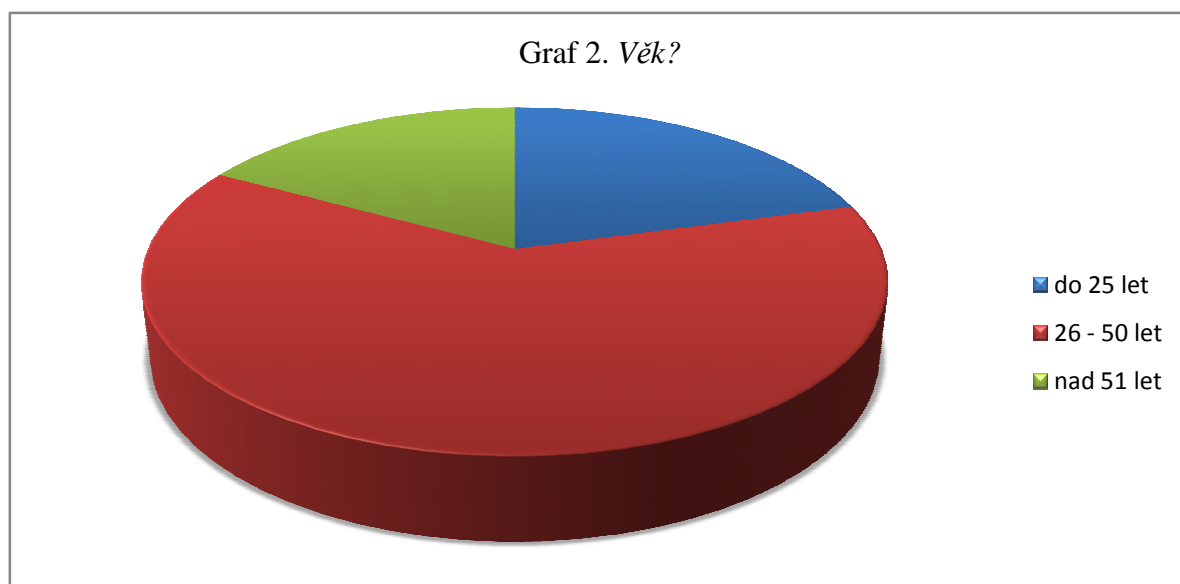
V průzkumu bylo osloveno celkem 315 respondentů. Z toho bylo 99 žen a 36 mužů. V procentuelním vyjádření bylo 73 % žen 27 % mužů.

Otázka č. 2: *Věk?*

- a) do 25 let
- b) 26 – 50 let
- c) 51 a více let

Tab. 2. *Věk?*

Odpovědi	počet	%
do 25 let	28	21 %
26 – 50 let	84	62 %
51 a více let	23	17 %
Celkem	135	100 %

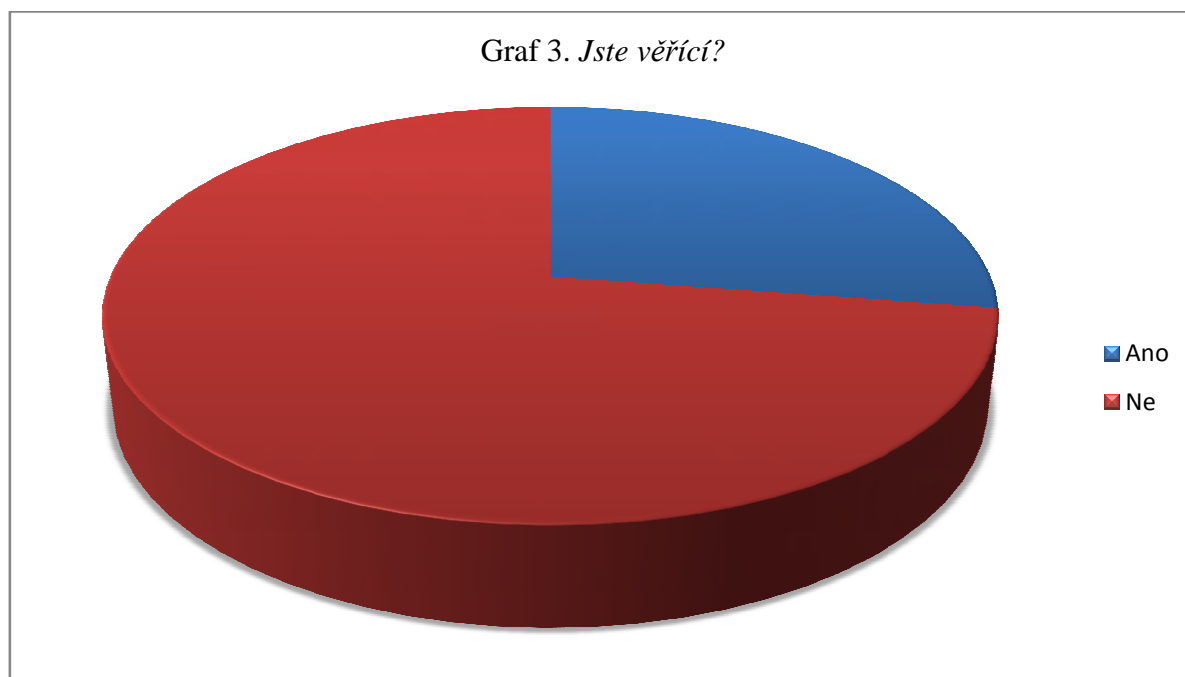
Dle věkového rozdělení bylo osloveno nejvíce respondentů ze střední věkové kategorie, celkem 84 dotázaných (62 %). Z nejmladší věkové kategorie bylo dotázáno 28 respondentů (21 %). Nejméně respondentů obsahuje věková kategorie nad 51 let. Osloveno bylo 23 respondentů (17%).

Otázka č. 3: *Jste věřící?*

- a) ano
- b) ne

Tab. 3. *Jste věřící?*

Odpovědi	Počet	%
Ano	37	27 %
Ne	98	73 %
Celkem	135	100 %

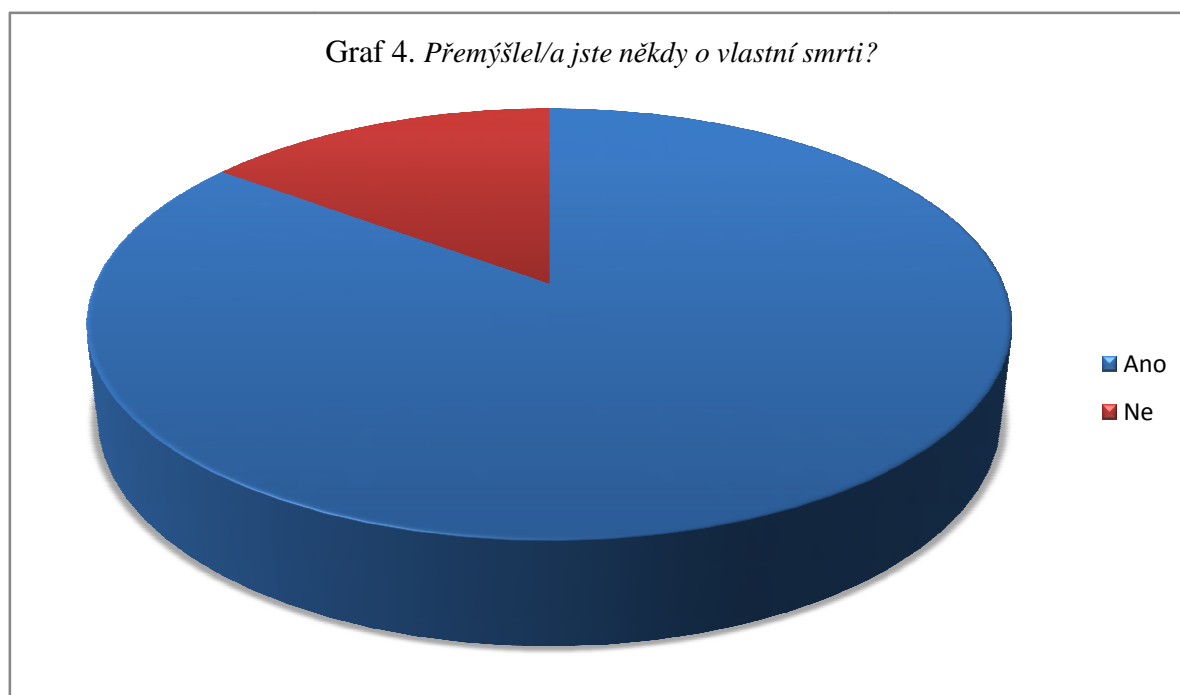
Z dotázaných celkem 98 (73%) uvedlo, že nejsou věřící. 37 dotázaných, tedy 27 %, uvedlo, že jsou věřící. Již jsem nezkoumala, v co věří, jen mne zajímalo, jestli vůbec nějakou víru vyznávají.

Otázka č. 4: *Přemýšlel/a jste někdy o vlastní smrti?*

- a) ano
- b) ne

Tab. 4. *Přemýšlel/a jste někdy o vlastní smrti?*

Odpovědi	Počet	%
Ano	115	85 %
Ne	20	15 %
Celkem	135	100 %

115 dotázaných již někdy uvažovalo o konci svého života (85 %). Zato 20 respondentů ještě nad touto otázkou nikdy neuvažovali. Předpokládala jsme, že z nejstarší kategorie o této otázce již někdy uvažovali všichni. Jak je vidět z odpovědí rozdělených podle věku

(viz níže), necelá 1/3 dotázaných, na tuto záležitost ještě nikdy nepomyslela. Zajímavé jsou i odpovědi rozdělené podle víry.

Tab. 5. Rozdělení podle věku: *Přemýšlel/a jste někdy o vlastní smrti?*

Odpovědi	Ano	Ne
do 25 let	24	4
26 – 50 let	74	10
51 a více let	17	6
Celkem	115	20

Tab. 6. Rozdělení podle víry: *Přemýšlel/a jste někdy o vlastní smrti?*

Odpovědi	Věřící	Nevěřící
Ano	34	82
Ne	3	16
Celkem	37	98

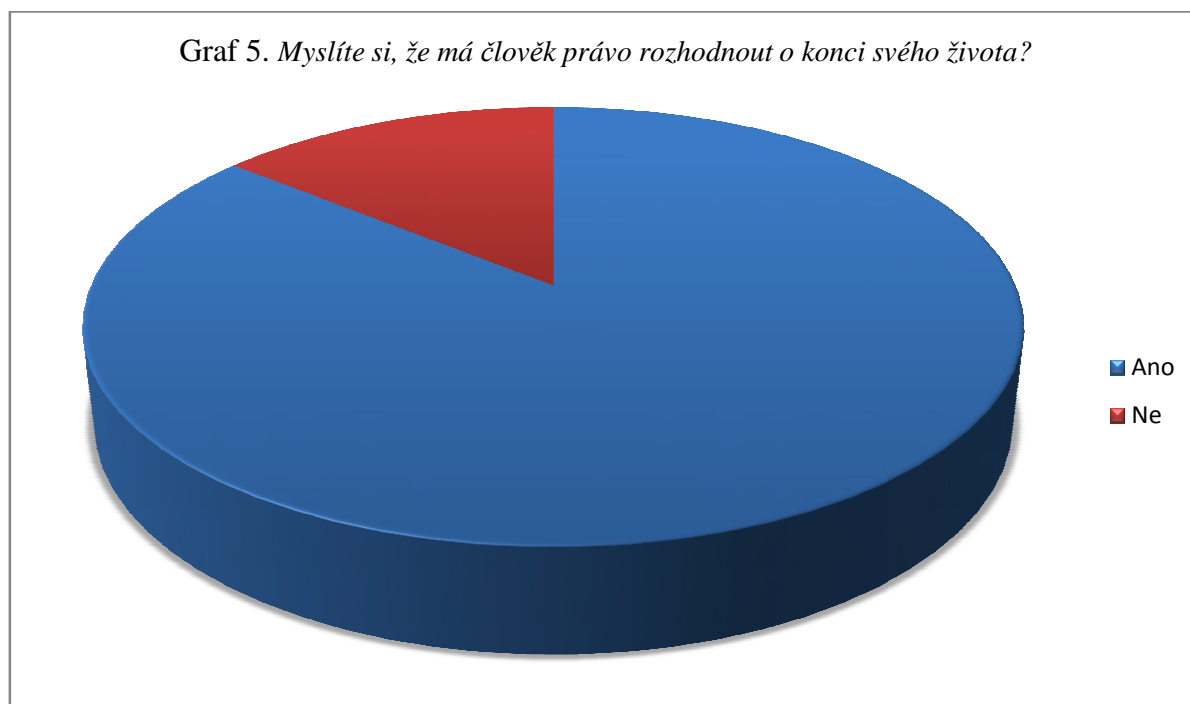
Otázka č. 5: *Myslíte si, že má člověk právo rozhodnout o konci svého života?*

- a) ano
- b) ne

Tab. 7. *Myslíte si, že má člověk právo rozhodnout o konci svého života?*

Odpovědi	Počet	%
Ano	116	86 %
Ne	19	14 %
Celkem	135	100

Graf 5. *Myslíte si, že má člověk právo rozhodnout o konci svého života?*

Na pátou otázku, zda si dotazovaní myslí, že mají právo rozhodnout o konci svého života, odpovědělo 116 (86 %) dotázaných, že „ano“. Naopak 19 dotázaných (14 %), si myslí, že toto právo člověk nemá.

Tab. 8. Rozdělení podle věku: *Myslíte si, že má člověk právo rozhodnout o konci svého života?*

Odpovědi	Ano	Ne
do 25 let	27	1
26 – 50 let	74	10
51 a více let	15	8
Celkem	116	19

Tab. 9. Rozdělení podle víry: *Myslíte si, že má člověk právo rozhodnout o konci svého života?*

Odpovědi	Věřící	Nevěřící
Ano	22	91
Ne	15	7
Celkem	37	98

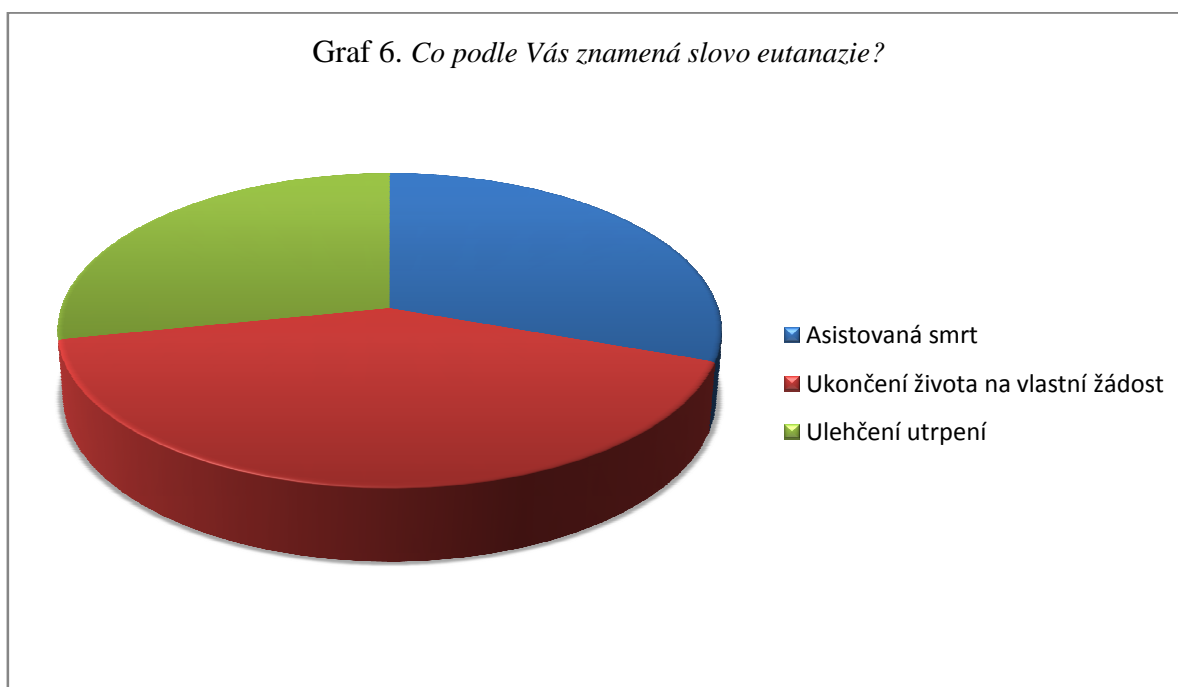
Otázka č. 6: Co podle Vás znamená slovo eutanazie?

- a) asistovaná smrt
- b) ukončení života na vlastní žádost
- c) ulehčení od utrpení

Tab. 10. Co podle Vás znamená slovo eutanazie?

Odpovědi	Počet	%
Asistovaná smrt	41	30 %
Ukončení života na vlastní žádost	56	42 %
Ulehčení od utrpení	38	28 %
Celkem	135	100 %

Graf 6. Co podle Vás znamená slovo eutanazie?

Většina dotazovaných si vykládají pojem eutanazie jako ukončení života na vlastní žádost. Další dotázaní, 41 respondentů, si myslí, že eutanazie znamená asistovanou sebevraždu. 38 dotázaných vnímají eutanazii jako ulehčení od utrpení.

Tab. 11. Rozdělení podle věku: *Co podle Vás znamená slovo eutanazie?*

Odpovědi	Asistovaná smrt	Ukončení života na vlastní žádost	Ulehčení utrpení
do 25 let	16	8	4
26 – 50 let	22	36	26
51 a více let	3	12	8
Celkem	41	56	38

Tab. 12. Rozdělení podle víry: *Co podle Vás znamená slovo eutanazie?*

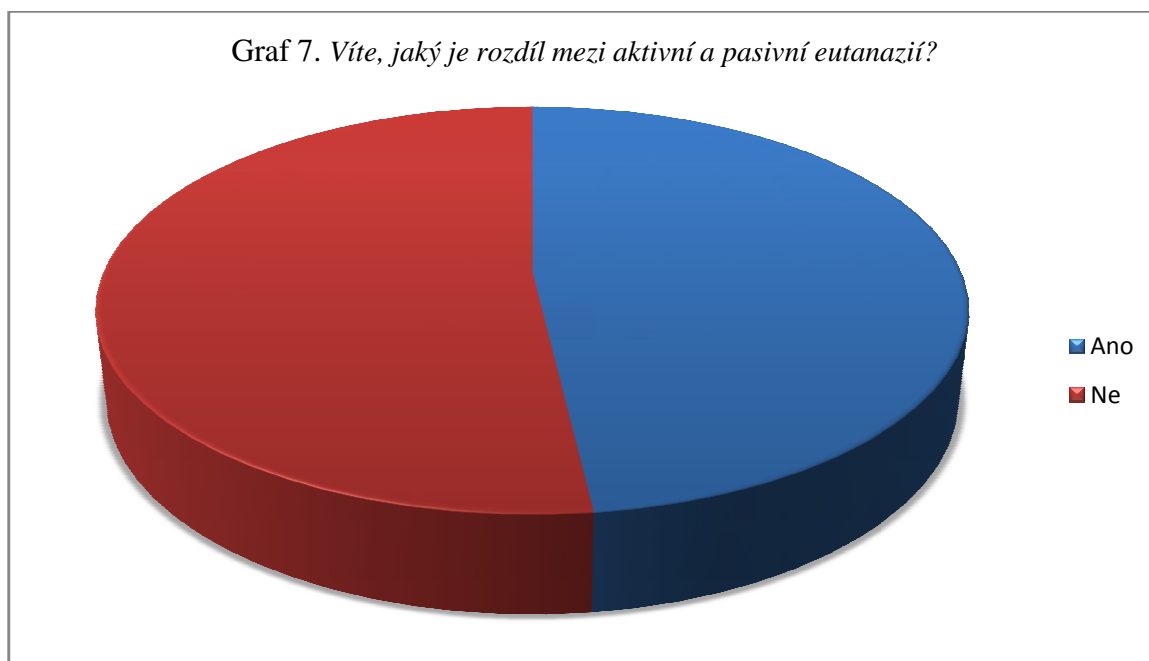
Odpovědi	Věřící	Nevěřící
Asistovaná smrt	7	34
Ukončení života na vlastní žádost	25	31
Ulehčení od utrpení	5	33
Celkem	37	98

Otázka č. 7: Víte, jaký je rozdíl mezi aktivní a pasivní eutanazií?

- a) ano
- b) ne

Tab. 13. Víte, jaký je rozdíl mezi aktivní a pasivní eutanazií?

Odpovědi	Počet	%
Ano	65	48 %
Ne	70	52 %
Celkem	135	100 %

Odpovědi na otázku zda respondenti vědí, jaký je rozdíl mezi aktivní a pasivní eutanazií, byly kupodivu celkem vyrovnané. Odpověď Ano vybralo 65 dotázaných, odpověď „ne“ zvolilo 70 dotázaných.

Tab. 14. Rozdělení podle věku: *Víte, jaký je rozdíl mezi aktivní a pasivní eutanazií?*

Odpovědi	Ano	Ne
do 25 let	13	15
26 – 50 let	38	46
51 a více let	14	9
Celkem	65	70

Tab. 15. Rozdělení podle víry: *Víte, jaký je rozdíl mezi aktivní a pasivní eutanazií?*

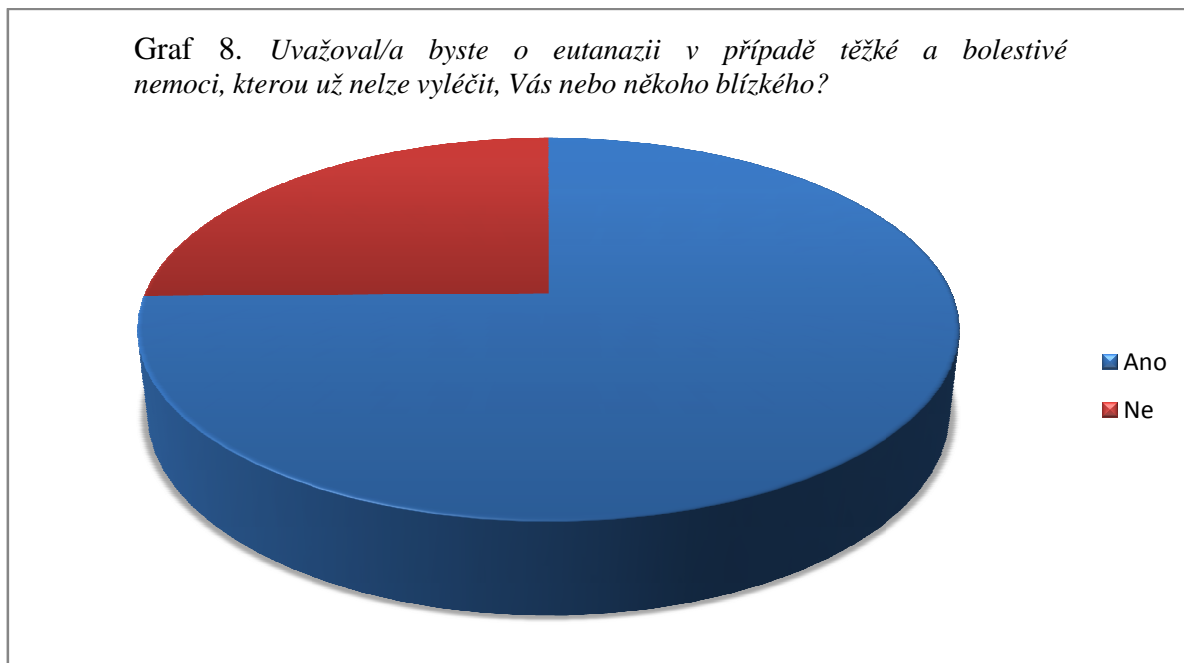
Odpovědi	Věřící	Nevěřící
Ano	17	48
Ne	20	50
Celkem	37	98

Otázka č. 8: *Uvažoval/a byste o eutanazii v případě těžké a bolestivé nemoci, kterou už nelze vyléčit, Vás nebo někoho blízkého?*

- a) ano
- b) ne

Tab. 16. *Uvažoval/a byste o eutanazii v případě těžké a bolestivé nemoci, kterou už nelze vyléčit, Vás nebo někoho blízkého?*

Odpovědi	Počet	%
Ano	101	75 %
Ne	34	25 %
Celkem	135	100 %

Tři čtvrtiny dotázaných, přesně 101, by nad využitím eutanazii v případě těžké a bolestivé nemoci uvažovali. Zápornou odpověď zvolilo 34 dotázaných.

Tab. 17. Rozdělení podle věku: *Uvažoval/a byste o eutanazii v případě těžké a bolestivé nemoci, kterou už nelze vyléčit, Vás nebo někoho blízkého?*

Odpovědi	Ano	Ne
do 25 let	21	7
26 – 50 let	64	20
51 a více let	16	7
Celkem	101	34

Tab. 18. Rozdělení podle víry: *Uvažoval/a byste o eutanazii v případě těžké a bolestivé nemoci, kterou už nelze vyléčit, Vás nebo někoho blízkého?*

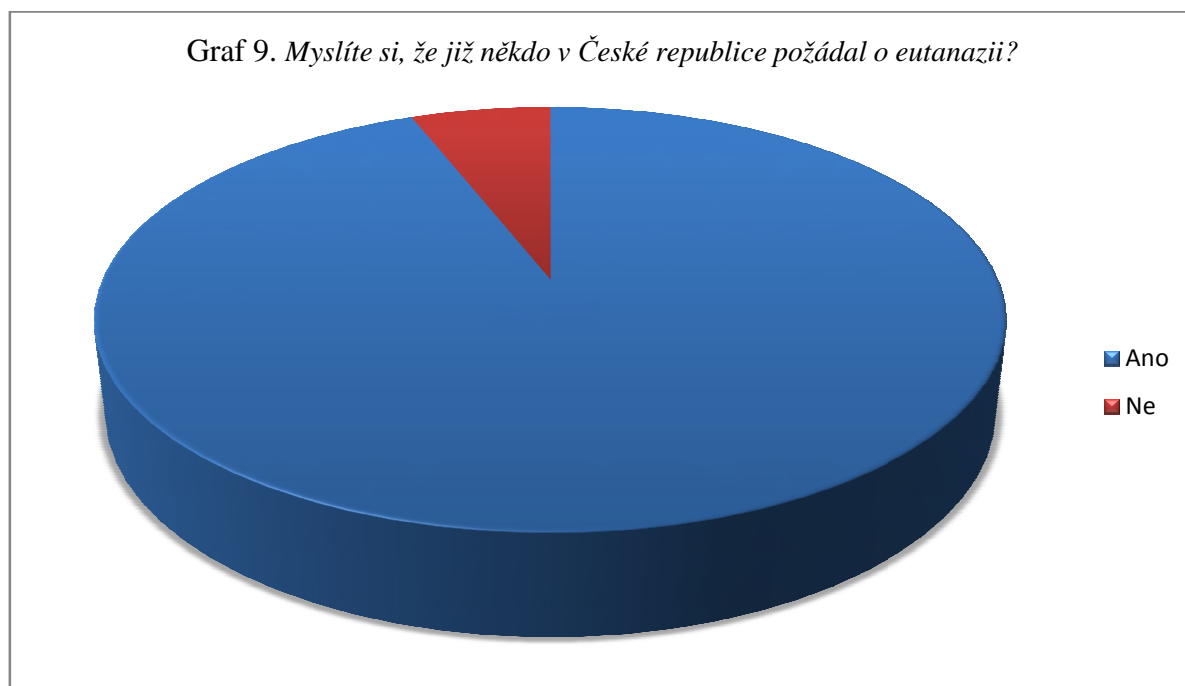
Odpovědi	Věřící	Nevěřící
Ano	14	79
Ne	23	19
Celkem	37	98

Otázka č. 9: *Myslíte si, že již někdo v České republice požádal o eutanazii?*

- a) ano
- b) ne

Tab. 19. *Myslíte si, že již někdo v České republice požádal o eutanazii?*

Odpovědi	Počet	%
Ano	127	94 %
Ne	8	6 %
Celkem	135	100 %

94 % dotázaných, tedy přesně 127 respondentů, odpovědělo, že si myslí, že „ano“. Zbýlých 6 % dotázaných, 8 respondentů, si myslí, že v České republice ještě nikdo o eutanazii nepožádal.

Tab. 20. Rozdělení podle věku: *Myslíte si, že již někdo v České republice požádal o eutanazii?*

Odpovědi	Ano	Ne
do 25 let	27	1
26 – 50 let	79	5
51 a více let	21	2
Celkem	127	8

Tab. 21. Rozdělení podle víry: *Myslíte si, že již někdo v České republice požádal o eutanazii?*

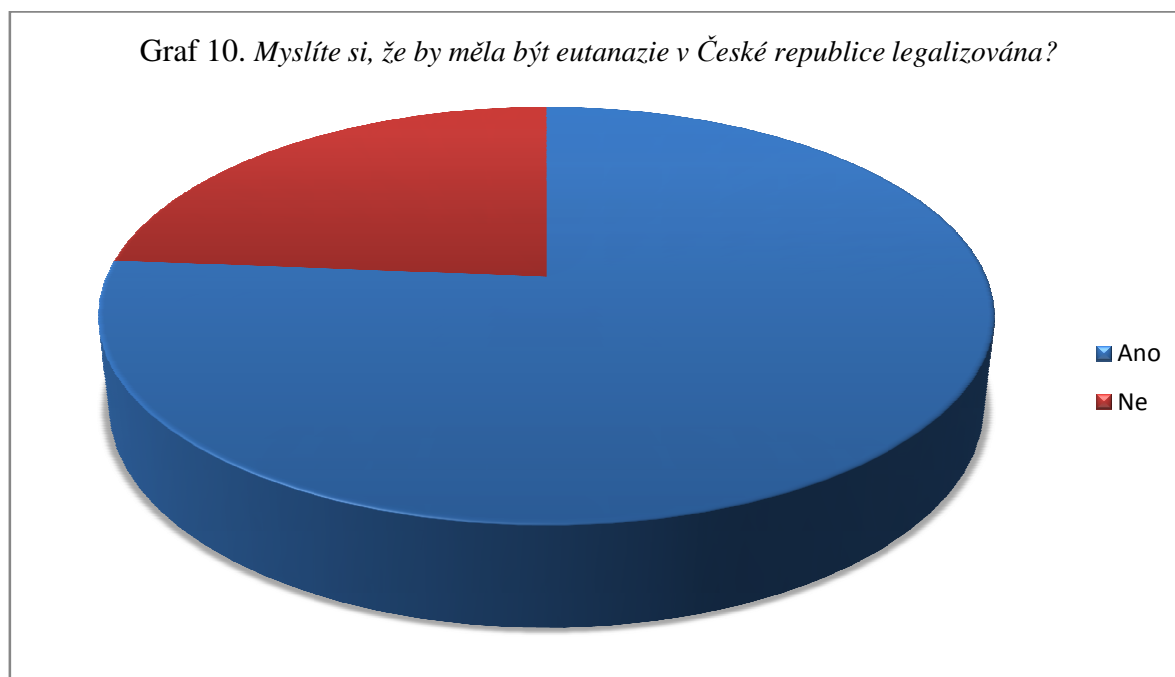
Odpovědi	Věřící	Nevěřící
Ano	33	94
Ne	4	4
Celkem	37	98

Otázka č. 10: *Myslíte si, že by měla být eutanazie v České republice legalizována?*

- a) ano
- b) ne

Tab. 22. *Myslíte si, že by měla být eutanazie v České republice legalizována?*

Odpovědi	Počet	%
Ano	103	76 %
Ne	32	24 %
Celkem	135	100 %

Více jak 2/3 dotázaných odpovědělo, že ano. Z celkového počtu na tuto otázku odpovědělo kladně 103 dotázaných, tedy 76 %. 32 respondentů si myslí, že by eutanazie v České republice být legalizovaná neměla. Takto odpovědělo 24% dotázaných.

Tab. 23. Rozdělení podle věku: *Myslíte si, že by měla být eutanazie v České republice legalizována?*

Odpovědi	Ano	Ne
do 25 let	24	4
26 – 50 let	66	18
51 a více let	13	10
Celkem	103	32

Tab. 24. Rozdělení podle víry: *Myslíte si, že by měla být eutanazie v České republice legalizována?*

Odpovědi	Věřící	Nevěřící
Ano	20	83
Ne	17	15
Celkem	37	98

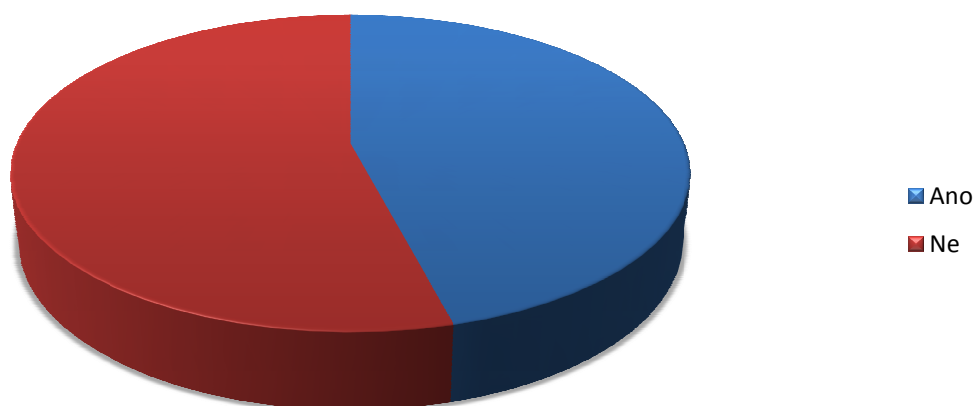
Otázka č. 11: *Ovlivnilo by Váš názor na legalizaci eutanazie to, že by byla například zřízena speciální komise, která by na vše dohlížela a byly by dány přesná a jasná pravidla pro její provedení?*

- a) ano
- b) ne

Tab. 25. *Ovlivnilo by Váš názor na legalizaci eutanazie to, že by byla například zřízena speciální komise, která by na vše dohlížela a byly by dány přesná a jasná pravidla pro její provedení?*

Odpovědi	Počet	%
Ano	62	46 %
Ne	73	54 %
Celkem	135	100 %

Graf 11. *Ovlivnilo by Váš názor na legalizaci eutanazie to, že by byla například zřízena speciální komise, která by na vše dohlížela a byly by dány přesná a jasná pravidla pro její provedení?*

Necelá polovina respondentů, 46 %, 62 dotázaných, odpověděla na otázku, zda by ovlivnilo jejich názor na legalizaci eutanazie to, že by byla dána jasná pravidla pro její povolení, kladně. Naopak 73 respondentů, 54 %, na tuto otázku odpovědělo záporně.

Tab. 26. Rozdělení podle věku: *Ovlivnilo by Váš názor na legalizaci eutanazie to, že by byla například zřízena speciální komise, která by na vše dohlížela a byly by dány přesná a jasná pravidla pro její provedení?*

Odpovědi	Ano	Ne
do 25 let	17	11
26 – 50 let	38	46
51 a více let	7	16
Celkem	62	73

Tab. 27. Rozdělení podle víry: *Ovlivnilo by Váš názor na legalizaci eutanazie to, že by byla například zřízena speciální komise, která by na vše dohlížela a byly by dány přesná a jasná pravidla pro její provedení?*

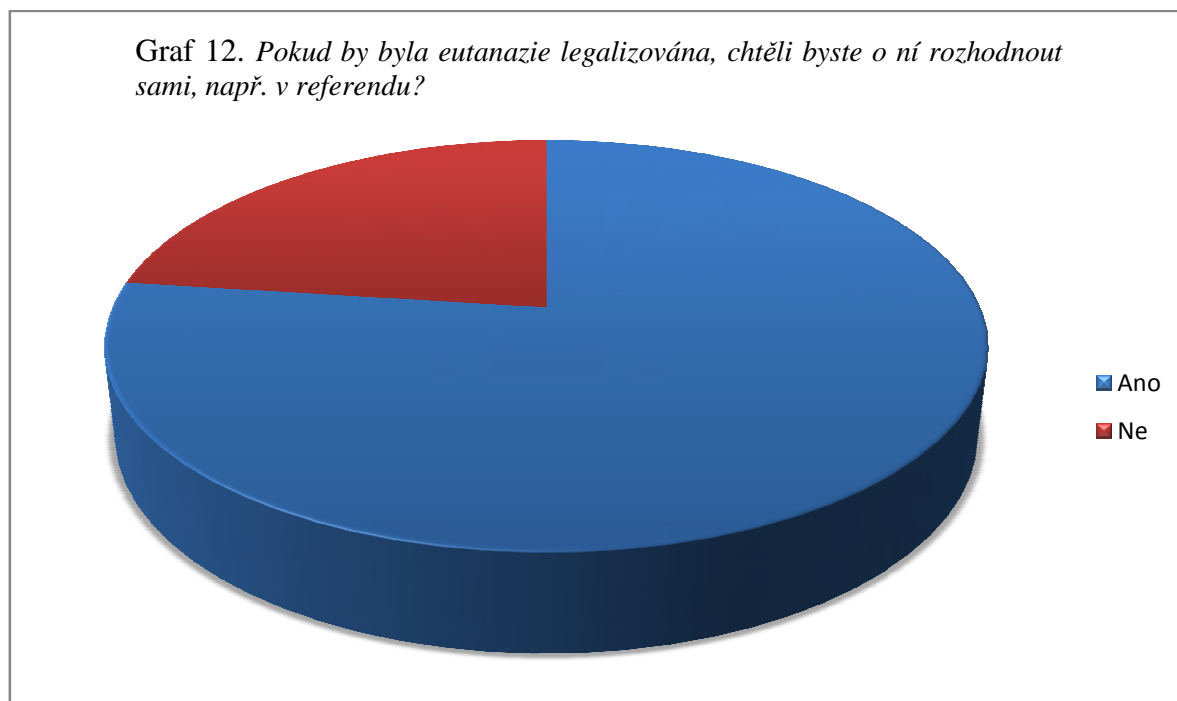
Odpovědi	Věřící	Nevěřící
Ano	16	46
Ne	21	52
Celkem	37	98

Otázka č. 12: *Pokud by byla eutanazie legalizována, chtěli byste o ní rozhodnout sami, např. v referendu?*

- a) ano
- b) ne

Tab. 28. *Pokud by byla eutanazie legalizována, chtěli byste o ní rozhodnout sami, např. v referendu?*

Odpovědi	Počet	%
Ano	104	77 %
Ne	31	33 %
Celkem	135	100 %

77 % dotázaných by chtěli o eutanazii rozhodnout v referendu. Překvapivě 1/3 dotázaných, tedy 33 %, by nad otázkou eutanazie v referendu rozhodovat nechtělo.

Tab. 29. Rozdělení podle věku: *Pokud by byla eutanazie legalizována, chtěli byste o ní rozhodnout sami, např. v referendu?*

Odpovědi	Ano	Ne
do 25 let	24	4
26 – 50 let	64	20
51 a více let	16	7
Celkem	104	31

Tab. 30. Rozdělení podle víry: *Pokud by byla eutanazie legalizována, chtěli byste o ní rozhodnout sami, např. v referendu?*

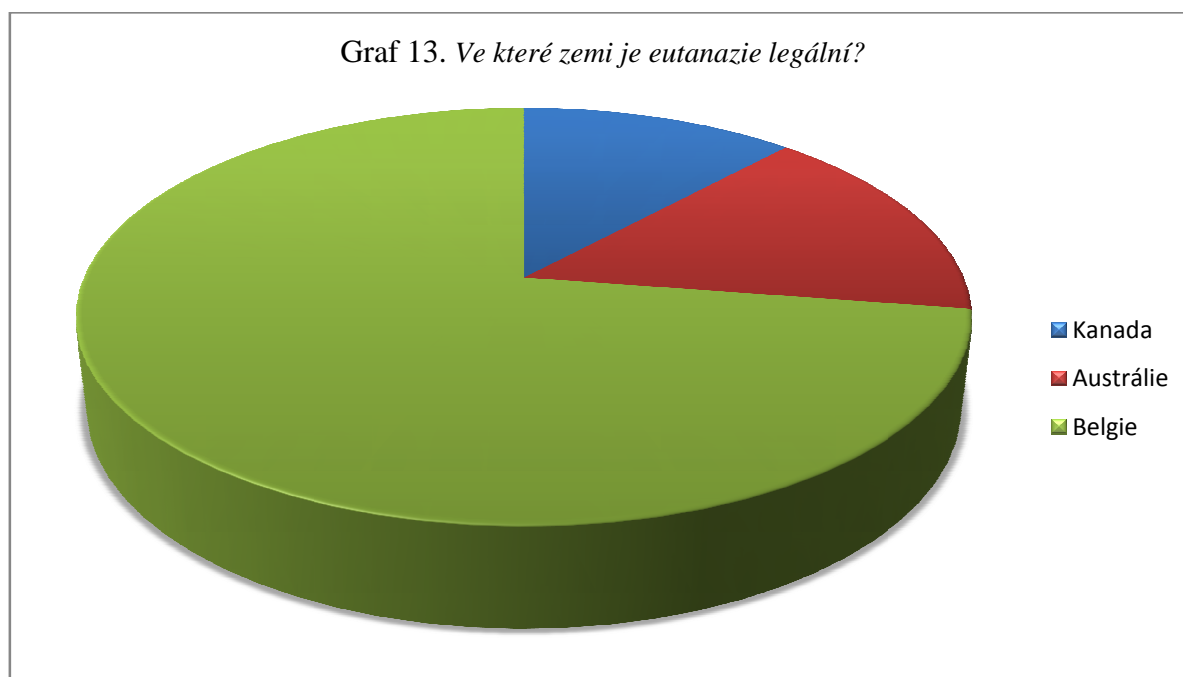
Odpovědi	Věřící	Nevěřící
Ano	25	79
Ne	12	19
Celkem	37	98

Otázka č. 13: *Ve které zemi je eutanazie legální?*

- a) Kanada
- b) Austrálie
- c) Belgie

Tab. 31. *Ve které zemi je eutanazie legální?*

Odpovědi	Počet	%
Kanada	16	11 %
Austrálie	21	16 %
Belgie	98	73 %
Celkem	135	100 %

Odpověď Belgie zvolilo 98 respondentů, tedy 73 %. Austrálii zvolilo 21 % dotázaných, celkem 21 respondentů. Kanadu zvolilo 11 % dotázaných, tedy 16 respondentů.

Tab. 32. Rozdělení podle věku: *Ve které zemi je eutanazie legální?*

Odpovědi	Kanada	Austrálie	Belgie
do 25 let	1	3	24
26 – 50 let	9	8	67
51 a více let	6	10	7
Celkem	16	21	98

Tab. 33. Rozdělení podle víry: *Ve které zemi je eutanazie legální?*

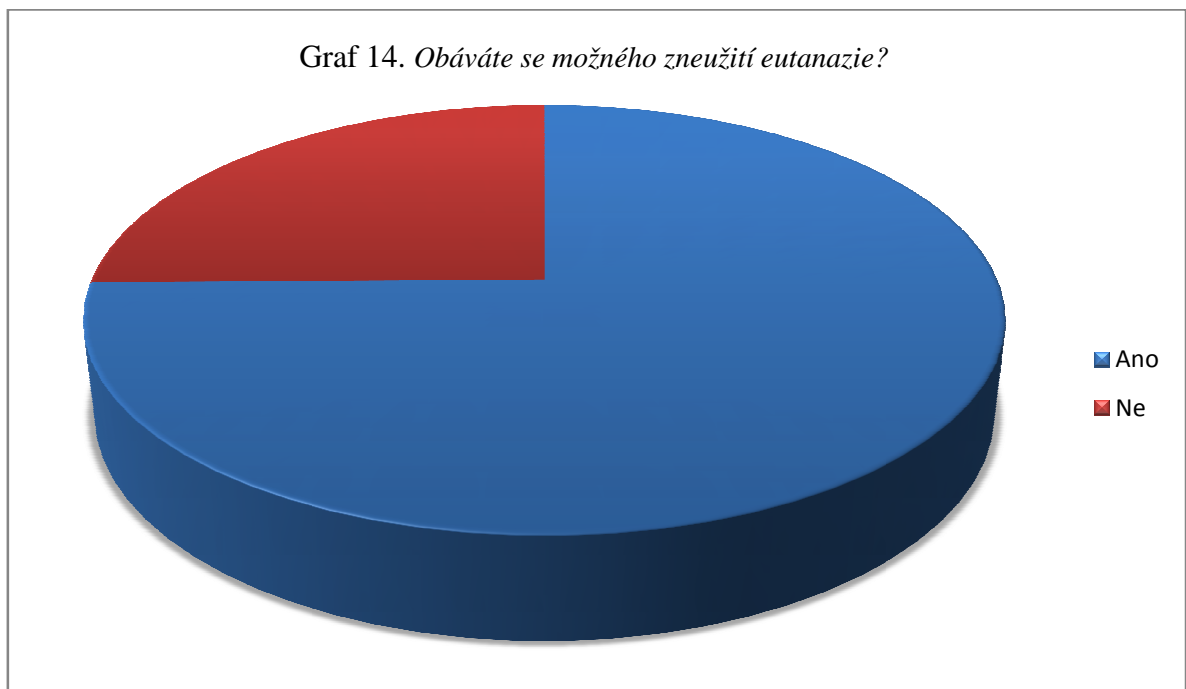
Odpovědi	Věřící	Nevěřící
Kanada	7	9
Austrálie	6	15
Belgie	24	74
Celkem	37	98

Otázka č. 14: *Obáváte se možného zneužití eutanazie?*

- a) ano
- b) ne

Tab. 34. *Obáváte se možného zneužití eutanazie?*

Odpovědi	Počet	%
Ano	101	75 %
Ne	34	25 %
Celkem	135	100 %

Možného zneužití eutanazie se obává 75 % dotázaných, 101 respondentů. Naopak 34 respondentů, se zneužití eutanazii nebojí.

Tab. 35. Rozdělení podle věku: *Obáváte se možného zneužití eutanazie?*

Odpovědi	Ano	Ne
do 25 let	22	6
26 – 50 let	63	21
51 a více let	16	7
Celkem	101	34

Tab. 36. Rozdělení podle víry: *Obáváte se možného zneužití eutanazie?*

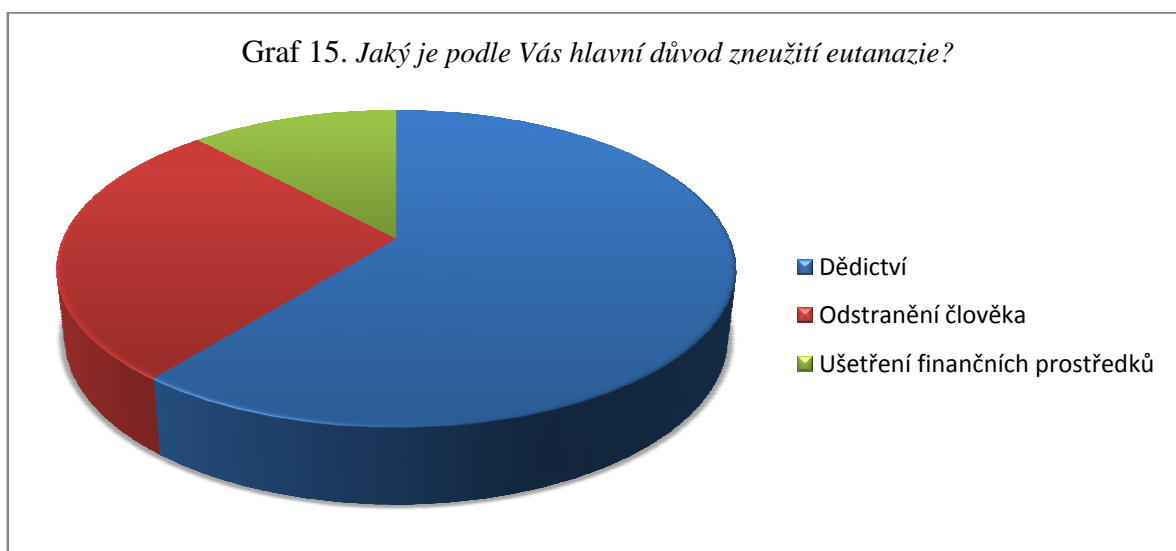
Odpovědi	Věřící	Nevěřící
Ano	34	67
Ne	3	31
Celkem	37	98

Otázka č. 15: *Jaký je podle Vás hlavní důvod zneužití eutanazie?*

- a) dědictví
- b) odstranění člověka
- c) ušetření finančních prostředků za nákladnou léčbu

Tab. 37. *Jaký je podle Vás hlavní důvod zneužití eutanazie?*

Odpovědi	Počet	%
Dědictví	82	61 %
Odstranění člověka	16	12 %
Ušetření finančních prostředků	37	27 %
Celkem	135	100 %

Dotazovaní zvolili jako hlavní důvod možného zneužití eutanazie dědictví. Tuto variantu zvolilo 82 dotázaných, 61 %. Odstranění člověka, ať už z jakéhokoli důvodu, zvolilo 16 dotázaných, celkem 12 %. Ušetření finančních prostředků za nákladnou léčbu zvolilo 37 dotázaných, z celkového počtu je to 27 %.

Tab. 38. Rozdělení podle věku: *Jaký je podle Vás hlavní důvod zneužití eutanazie?*

Odpovědi	Dědictví	Odstranění člověka	Ušetření finančních prostředků
do 25 let	22	1	5
26 – 50 let	48	12	24
51 a více let	12	3	8
Celkem	82	16	37

Tab. 39. Rozdělení podle víry: *Jaký je podle Vás hlavní důvod zneužití eutanazie?*

Odpovědi	Věřící	Nevěřící
Dědictví	26	56
Odstranění člověka	2	14
Ušetření finančních prostředků	9	28
Celkem	37	98

4.5 Diskuse a doporučení v praxi

Kvantitativním výzkumem jsme se snažila zjistit názory respondentů na problematiku eutanazie. Výzkumu se zúčastnilo celkem 135 respondentů. Více než 2/3 dotázaných byly ženy. Co se týče věkového zastoupení, největší počet dotázaných (více jak polovina) bylo ve střední věkové kategorii, tedy 26 – 50 let. Ze všech 135 dotázaných nevyznávalo žádnou víru přes 2/3 respondentů.

Na začátku byly stanoveny tři hypotézy:

H1: Předpokládám, že víc jak polovina dotazovaných bude mít kladný postoj k eutanazii.

Odpověď na tuto hypotézu je možné nalézt v otázce číslo 8, (Zda by dotázaní uvažovali o eutanazii v případě těžké a bolestivé nemoci?) kde 75 % respondentů si myslí, že by eutanazii v případě těžké a bolestivé nemoci zvažili. Z otázky číslo 9 (Myslíte si, že již někdo v České republice požádal o eutanazii?) je patrné, že 94 % dotázaných si myslí, že již někdo v České republice o eutanazii požádal. A nakonec z otázky číslo 10 (Myslíte si, že by měla být eutanazie v České republice legalizována?) je jasné, že 76 % všech dotázaných si myslí, že by měla být eutanazii v České republice legalizována. V případě, že by měla být legalizována, dle otázky číslo 12 (Pokud by byla eutanazie legalizována, chtěli byste o ní rozhodnout sami, např. v referendu?) by o ní 77 % dotázaných chtělo rozhodnout v referendu.

Z výše uvedeného vyplývá, že více jak polovina dotázaných, dalo by se říci, že i více jak 2/3, má kladný postoj k eutanazii. *Hypotéza se potvrdila.*

H2: Předpokládám, že 1/3 dotazovaných, bude s eutanazií nesouhlasit.

Pro možné potvrzení nebo vyvrácení této hypotézy je možné použít odpovědi z otázky číslo 10 (Myslíte si, že by měla být eutanazie v České republice legalizována?). Zde si 24 % dotázaných myslí, že by neměla být eutanazie v České republice legalizována. Zajímavé je, že dle otázky číslo 11 (Ovlivnilo by Váš názor na legalizaci eutanazie to, že by byla například zřízena speciální komise, která by na vše dohlížela a byly by dány přesná a jasná pravidla pro její provedení?) by názor poloviny dotázaných na legalizaci eutanazie neovlivnilo ani to, že by byly dány přesná a jasná pravidla pro její legalizaci.

Z otázky číslo 8 (Uvažoval/a byste o eutanazii v případě těžké a bolestivé nemoci, kterou už nelze vyléčit, Vás nebo někoho blízkého?) vyplývá, že 25 % dotázaných by o ukončení života za pomoci eutanazii neuvažovalo ani v případě těžké nemoci.

Zajímavé jsou také odpovědi na otázku číslo 14 (Obáváte se možného zneužití eutanazie?). 75 % všech respondentů se obává možné zneužití eutanazie.

Z průzkumu vyplývá, že by s eutanazií nesouhlasila ne 1/3, jak bylo stanoveno v hypotéze, ale počet menší, přibližně 1/4. Hypotéza se nepotvrdila.

H3: Předpokládám, že věřící budou s eutanazií spíše nesouhlasit.

Pro potvrzení nebo vyvrácení třetí hypotézy jsem použila tabulky, ze kterých je patrné rozdělení odpovědí podle víry. Z celkového počtu 135-ti respondentů bylo 27 % z nich věřících. Přesně na číslo to vychází na 37 dotázaných (viz otázka číslo 3: Jste věřící?). O otázce smrti, ze všech oslovených věřících, ještě nikdy neuvažovali 3 respondenti (otázka číslo 4: Tab. 6. Rozdělení podle víry: Přemýšlel/a jste někdy o vlastní smrti?). Co se týče využití eutanazie v případě těžké a bolestivé nemoci jako způsob ukončení života, by tuto možnost nevyužilo 23 dotázaných (otázka číslo 8: Tab. 18. Rozdělení podle víry: Uvažoval/a byste o eutanazii v případě těžké a bolestivé nemoci, kterou už nelze vyléčit, Vás nebo někoho blízkého?). Zajímavé však je, že 20 z 37 oslovených věřících si myslí, že by měla být eutanazie v České republice zlegalizována (otázka číslo 10: Tab. 24. Rozdělení podle víry: Myslíte si, že by měla být eutanazie v České republice legalizována?). Ale zároveň 34 věřících se obává zneužití eutanazie (otázka číslo 14: Tab. 36. Rozdělení podle víry: Obáváte se možného zneužití eutanazie).

Z výše uvedeného vyplývá, že kladné odpovědi věřících na možnou legalizaci eutanazie, převyšují odpovědi záporné. Věřící tedy s eutanazií spíše souhlasí. Hypotéza se nepotvrdila.

Pokud bych se měla zamyslet nad eutanazií v České republice, vzhledem k závažnosti tohoto tématu bych doporučila, aby se o problematice eutanazie více hovořilo ve školách a lidé tak získali větší přehled. Jelikož si myslím, že je to věc, která se týká každého z nás. Při rozdávání dotazníků a diskusemi s respondenty nad dotazníkem a tímto tématem, jsem se setkala i s tím, že slovo eutanazie již někdy slyšeli, ale přesně nedokázali

rozlišit a specifikovat, co všechno se pod pojmem skrývá. Více jak polovina dotázaných, 52 %, neví, jaký je rozdíl mezi aktivní a pasivní eutanazií. A otázkou je, jestli zbylých 48 % to opravdu ví, nebo jen nechtěli přiznat nevědomost.

ZÁVĚR

Lidský život.. Lidský život je běh na dlouhou trať. Má svůj start a zároveň svůj cíl. A ať chceme, či nechceme, každý do svého cíle dorazíme. Někdo dříve, někdo později.

Proces umírání je sice součástí lidského života, ale je opředen tak trochu rouškou tajemství. A do jisté míry vzbuzuje obavy. Nikdo neví, jak to bude probíhat, co bude dotyčný cítit a co bude následovat.

Umírající lidé jsou velmi specifickou skupinou. Potřebují nejen péči lékařů, rodiny, ale i ochranu ze strany státu. Pro jejich zvláštní potřeby byla zřízena paliativní péče. Ta má pomáhat zmírňovat bolest, zkvalitnit poslední dny člověka a v neposlední řadě také pomoci po psychické stránce nemocnému, tak i jeho rodině. Odpůrci eutanazie kladou na paliativní péči velký důraz. Je ale potřeba ji rozšířit do povědomí lidí.

V dnešní moderní a vyspělé společnosti se klade zřetel na autonomii člověka a svobodnou vůli. Eutanazie bývá označována jako svobodná vůle nemocného. Ale v jakých případech se jedná opravdu o svobodnou vůli. Těžko se zkoumá, zda již dotyčný není někým nebo něčím ovlivněn. A hlavně, zda ve svém stavu opravdu dokáže racionálního uvažování. V případě, že by však dotyčný vyjádřil svůj názor ještě dříve, než by se do těžké situace dostal, např. prohlášením „living will“, mohlo by to již být bráno jako opravdu svobodné rozhodnutí. Toto prohlášení není v České republice legální. Ale myslím si, že by člověk měl mít právo rozhodnout se, jak se svým životem naložit v případě komatu nebo bezvědomí.

Dnešní moderní medicína totiž dokáže nejenom uzdravovat nemoci, na které se dříve umíralo, ale i uměle prodlužovat život. Otázkou je, do jaké míry je to únosné.

Z průzkumu, který byl proveden v rámci praktické části, vyplývá, že většina dotázaných by byla pro legalizaci eutanazie v České republice. Pokud by se tak stalo, je potřeba přesně stanovit podmínky pro její vykonání. Protože by se mohla stát lehce zneužitelnou. Což je hlavním argumentem odpůrců eutanazie. Převážná většina dotázaných se možného zneužití opravdu obává, jak vyplynulo z výzkumu. A není se čemu divit. Dnešní společnost není ideální. Zákonem o eutanazii by se společnost odklonila od tradičních morálních a právních principů. Pokud se podíváme do minulosti, každý návrh zákona na legalizaci eutanazie se ukázal pochybným. A představte si, jak by to dopadlo, kdyby byl takovýto

návrh přijat. Důsledky by byly katastrofální. Když se tak zamyslím, proč je eutanazie povolena jen v několika státech?

Otázka možné legalizace eutanazie se s rozvojem společnosti bude objevovat stále častěji. Bude ještě dlouho trvat, než se přistoupí k legalizaci eutanazie a zda se tak vůbec někdy stane. Protože možnost zneužití tu bude vždy a není radno ji podceňovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

BROVINSOVÁ, J. M., OEHMKE, T. *Vražda nebo milosrdenství? Dr. Smrt*. Praha: Brána, 1996. 184 s. ISBN 80-85946-45-9

CÍSAŘOVÁ D., SOVOVÁ O., *Trestní právo a zdravotnictví*, Praha: Orac, 2000. 189 s. ISBN 80-86199-09-6

EARECKSON T. J., *Eutanázia - Dilema života a smrti*, Bratislava: LÚC, 1997. 185 s. ISBN 80-7114-213-1

GÜNTER, V., *Žít až do konce: etika umírání, smrti a eutanazie*, Praha: Vyšehrad, 2000. 104 s. ISBN 80-7021-330-2

HAŠKOVCOVÁ H., *Fenomén stáří*, Praha: Panorama, 1990. 407 str. ISBN 80-7038-158-2

HAŠKOVCOVÁ H., *Práva pacientů*, Havířov: nakladatelství Aleny Krtilové, 1996. 176 str. ISBN 80-902163-0-7

HAŠKOVCOVÁ H., *Thanatologie, nauka o umírání*, Praha: Galén, 2007. 244 s. ISBN 978-80-7262-471-3

CHAUSSOY F., *Nejsem vrah*, Frýdek Místek: Alpress, 2005. 143 s. ISBN 80-7362-154-1.

LACA S., *Etika v životnej perspektíve človeka*, Brno: Institut mezioborových studií, 2013. 230 s. ISBN 978-80-87182-36-6

LACA S., *Vybrané kapitoly z etiky pro sociálně-zdravotnické profese*, Bratislava: VŠZaSP sv. Alžběty, 2011. 264 s. ISBN 978-80-8132-015-6

LINHART J. a kolektiv, *Slovník cizích slov pro nové století*, Litvínov: nakladatelství Dialog, 2003. 412 s. ISBN 80-85843-61-7

MITLÖHNER, M., *Právo a právní předpisy*, Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. 116 s. ISBN 80-7041-668-8

MUNZAROVÁ M., *Eutanazie nebo paliativní péče?*, Praha: Grada, 2005. 108 s. ISBN 80-247-1025-0

MUNZAROVÁ M., *Proč ne eutanazii aneb Být, či nebýt?*, V Kostelním Vydří: Karmeliánské nakladatelství, 2008. 87 s. ISBN 978-80-7195-304-3

MUNZAROVÁ M., *Vybrané kapitoly z lékařské etiky. Aktuální etická problematika*, Brno: Masarykova univerzita, 2000. 67 s. ISBN 80-210-2416-x

MUNZAROVÁ M., *Vybrané kapitoly z lékařské etiky. Kodex lékařské etiky a jiná etická doporučení*, Brno: Masarykova univerzita, 2000. 57 s. ISBN 80-210-2417-8

MUNZAROVÁ M., *Vybrané kapitoly z lékařské etiky, Smrt a umírání*, Brno: Masarykova univerzita, 2002. 75 s. ISBN 80-210-3017-8

MÜHLPACHR P., *Schola gerontologica*, Brno: Masarykova univerzita, 2005. 314 s. ISBN 80-210-3838-1

NOVÁK J. P., BAHOUNEK J., *Lékařská deontologie*, Brno: Rozrazil, 1990. 69 s. ISBN 80-123-0003-6

PECK M. S., *Odmítnutí DUŠE-Duchovní a lidské perspektivy eutanazie a umírání*, Praha: Pragma, 2001. 239 s. ISBN 80-7205-757-x

PLATÓN, *Ústava*, Překlad Radislav Hošek, Praha: Svoboda-Libertas, 1993. 524 s. ISBN 80-205-0347-1

POLLARD B., *Eutanazie – ano či ne.*, Praha: Dita, 1996. 210 s. ISBN 80-85926-07-5

PTÁČEK R., BARTŮNĚK P., *Eutanazie - pro a proti*, Praha: Grada, 2012. 256 s. ISBN 978-80-247-4659-3

ROTTER H., *Důstojnost lidského života*, Vídeň: nakladatelství Vyšehrad, 1999. 112 s. ISBN 80-7021-302-7

ŠIPR K., MIČO M., KRUMPOLC E., *Aktuální bioetické texty, Deklarace o eutanazii*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. 47 s. ISBN 80-244-1278-0

ŠPINKOVÁ, M., ŠPINKA Š., *Euthanasie: víme, o čem mluvíme?*. Praha: Cesta domů, 2006. 42 s. ISBN 80-239-8592-2

ŠTĚPÁN J., *Právo a moderní lékařství*, Praha: Panorama, 1989. 347 s. ISBN 80-7038-068-3

VÁGNEROVÁ M., *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*, Praha: Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0

VOZÁR J., *Eutanázia: právne aspekty*, Pezinok: Formát, 1995. 171 s. ISBN 80-967469-2-8

Tiskoviny:

ČERNÝ P., „Doktora Smrt“ přivedla eutanazie do vězení, *Lidové noviny*, 30. 10. 2009, s. 6

Zákony:

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon

Zákon č. 20/1966 Sb., Zákon o péči a zdraví lidu

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, vyhlášen pod číslem 120/1976 Sb.

Konvence o ochraně lidských práv a základních svobod, vyhlášena pod č. 209-1992 Sb.

Internetové zdroje:

Dvě třetiny Čechů jsou pro zavedení eutanazie, [online deník]. Publikováno 10. 7. 2007. [cit. 2014-2-14]. Dostupné z WWW: http://zpravy.idnes.cz/dve-tretiny-cechu-jsou-pro-zavedeni-eutanazie-f4i-/domaci.aspx?c=A070709_214304_domaci_ost

Eutanazie očima různých oborů, [online deník]. Publikováno 19. 12. 2012. [cit. 2014-2-2]. Dostupné z WWW: <http://zdravi.e15.cz/denni-zpravy/profesni-aktuality/eutanazie-ocima-ruznych-oboru-468352>

Eutanazie v právním řádu ČR, [online]. Publikováno 20. 10. 2004, [cit. 2014-2-12]. Dostupné z WWW: http://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/21323/tesa%c5%99ov%c3%a1_2013_bp.pdf?sequence=1

Eutanazie ve světě, [online]. Publikováno 20. 5. 2005, [cit. 2014-3-8]. Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-ve-svete-33479.html>

Křesťané a muslimové se spojili proti eutanazii. [online deník]. Publikováno 7. 12. 2005, [cit. 2014-2-15]. Dostupné z WWW: http://zpravy.idnes.cz/krestane-a-muslimove-se-spojili-proti-eutanazii-ful-/domaci.aspx?c=A051206_214428_domaci_dp

Pospíšil: Nový trestní zákon má více chránit člověka, [online]. Publikováno 5. 10. 2007, [cit. 2014-1-30]. Dostupné z WWW: http://www.rozhlas.cz/zpravy/domaci/_zprava/386221

Průzkum: Češi schvalují eutanazii i trest smrti, [online deník]. Publikováno 28. 6. 2011, [cit. 2014-3-6]. Dostupné z WWW: http://www.lidovky.cz/pruzkum-cesi-schvaluji-eutanazii-i-trest-smrti-f54-/zpravy-domov.aspx?c=A110628_181600_ln_domov_kim

Průzkum: Tři pětiny Čechů si přejí legalizaci eutanazie, [online deník]. Publikováno 1. 7. 2009, [cit. 2014-3-6]. Dostupné z WWW: <http://www.novinky.cz/domaci/170190-pruzkum-tri-petiny-cechu-si-preji-legalizaci-eutanazie.html>

Umírání, [cit. 2014-1-10]. Dostupné z WWW: <http://www.umirani.cz/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CVVM Centrum pro výzkum veřejného mínění.

Odst. Odstavec.

Např. Například.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. <i>Pohlaví?</i>	37
Tab. 2. <i>Věk?</i>	38
Tab. 3. <i>Jste věřící?</i>	39
Tab. 4. <i>Přemýšlel/a jste někdy o vlastní smrti?</i>	40
Tab. 5. <i>Rozdělení podle věku: Přemýšlel/a jste někdy o vlastní smrti?</i>	41
Tab. 6. <i>Rozdělení podle víry: Přemýšlel/a jste někdy o vlastní smrti?</i>	41
Tab. 7. <i>Myslíte si, že má člověk právo rozhodnout o konci svého života?</i>	42
Tab. 8. <i>Rozdělení podle věku: Myslíte si, že má člověk právo rozhodnout o konci svého života?</i>	43
Tab. 9. <i>Rozdělení podle víry: Myslíte si, že má člověk právo rozhodnout o konci svého života?</i>	43
Tab. 10. <i>Co podle Vás znamená slovo eutanazie?</i>	44
Tab. 11. <i>Rozdělení podle věku: Co podle Vás znamená slovo eutanazie?</i>	45
Tab. 12. <i>Rozdělení podle víry: Co podle Vás znamená slovo eutanazie?</i>	45
Tab. 13. <i>Víte, jaký je rozdíl mezi aktivní a pasivní eutanazií?</i>	46
Tab. 14. <i>Rozdělení podle věku: Víte, jaký je rozdíl mezi aktivní a pasivní eutanazií?</i>	47
Tab. 15. <i>Rozdělení podle víry: Víte, jaký je rozdíl mezi aktivní a pasivní eutanazií?</i>	47
Tab. 16. <i>Uvažoval/a byste o eutanazii v případě těžké a bolestivé nemoci, kterou už nelze vyléčit, Vás nebo někoho blízkého?</i>	48
Tab. 17. <i>Rozdělení podle věku: Uvažoval/a byste o eutanazii v případě těžké a bolestivé nemoci, kterou už nelze vyléčit, Vás nebo někoho blízkého?</i>	49
Tab. 18. <i>Rozdělení podle víry: Uvažoval/a byste o eutanazii v případě těžké a bolestivé nemoci, kterou už nelze vyléčit, Vás nebo někoho blízkého?</i>	49
Tab. 19. <i>Myslíte si, že již někdo v České republice požádal o eutanazii?</i>	50

Tab. 20. Rozdělení podle věku: <i>Myslíte si, že již někdo v České republice požádal o eutanazii?</i>	51
Tab. 21. Rozdělení podle víry: <i>Myslíte si, že již někdo v České republice požádal o eutanazii?</i>	51
Tab. 22. <i>Myslíte si, že by měla být eutanazie v České republice legalizována?</i>	52
Tab. 23. Rozdělení podle věku: <i>Myslíte si, že by měla být eutanazie v České republice legalizována?</i>	53
Tab. 24. Rozdělení podle víry: <i>Myslíte si, že by měla být eutanazie v České republice legalizována?</i>	53
Tab. 25. <i>Ovlivnilo by Váš názor na legalizaci eutanazie to, že by byla například zřízena speciální komise, která by na vše dohlížela a byly by dány přesná a jasná pravidla pro její provedení?</i>	54
Tab. 26. Rozdělení podle věku: <i>Ovlivnilo by Váš názor na legalizaci eutanazie to, že by byla například zřízena speciální komise, která by na vše dohlížela a byly by dány přesná a jasná pravidla pro její provedení?</i>	55
Tab. 27. Rozdělení podle víry: <i>Ovlivnilo by Váš názor na legalizaci eutanazie to, že by byla například zřízena speciální komise, která by na vše dohlížela a byly by dány přesná a jasná pravidla pro její provedení?</i>	55
Tab. 28. <i>Pokud by byla eutanazie legalizována, chtěli byste o ní rozhodnout sami, např. v referendu?</i>	56
Tab. 29. Rozdělení podle věku: <i>Pokud by byla eutanazie legalizována, chtěli byste o ní rozhodnout sami, např. v referendu?</i>	57
Tab. 30. Rozdělení podle víry: <i>Pokud by byla eutanazie legalizována, chtěli byste o ní rozhodnout sami, např. v referendu?</i>	57
Tab. 31. <i>Ve které zemi je eutanazie legální?</i>	58

Tab. 32. Rozdělení podle věku: <i>Ve které zemi je eutanazie legální?</i>	59
Tab. 33. Rozdělení podle víry: <i>Ve které zemi je eutanazie legální?</i>	59
Tab. 34. <i>Obáváte se možného zneužití eutanazie?</i>	60
Tab. 35. Rozdělení podle věku: <i>Obáváte se možného zneužití eutanazie?</i>	61
Tab. 36. Rozdělení podle víry: <i>Obáváte se možného zneužití eutanazie?</i>	61
Tab. 37. <i>Jaký je podle Vás hlavní důvod zneužití eutanazie?</i>	62
Tab. 38. Rozdělení podle věku: <i>Jaký je podle Vás hlavní důvod zneužití eutanazie?</i>	63
Tab. 39. Rozdělení podle víry: <i>Jaký je podle Vás hlavní důvod zneužití eutanazie?</i>	63

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. <i>Pohlaví?</i>	37
Graf 2. <i>Věk?</i>	38
Graf 3. <i>Jste věřící?</i>	39
Graf 4. <i>Přemýšlel/a jste někdy o vlastní smrti?</i>	40
Graf 5. <i>Myslíte si, že má člověk právo rozhodnout o konci svého života?</i>	42
Graf 6. <i>Co podle Vás znamená slovo eutanazie?</i>	44
Graf 7. <i>Víte, jaký je rozdíl mezi aktivní a pasivní eutanazií?</i>	46
Graf 8. <i>Uvažoval/a byste o eutanazii v případě těžké a bolestivé nemoci, kterou už nelze vyléčit, Vás nebo někoho blízkého?</i>	48
Graf 9. <i>Myslíte si, že již někdo v České republice požádal o eutanazii?</i>	50
Graf 10. <i>Myslíte si, že by měla být eutanazie v České republice legalizována?</i>	52
Graf 11. <i>Ovlivnilo by Váš názor na legalizaci eutanazie to, že by byla například zřízena speciální komise, která by na vše dohlížela a byly by dány přesná a jasná pravidla pro její provedení?</i>	54

Graf 12. <i>Pokud by byla eutanazie legalizována, chtěli byste o ní rozhodnout sami, např. v referendu?</i>	56
Graf 13. <i>Ve které zemi je eutanazie legální?</i>	58
Graf 14. <i>Obáváte se možného zneužití eutanazie?</i>	60
Graf 15. <i>Jaký je podle Vás hlavní důvod zneužití eutanazie?</i>	62

SEZNAM PŘÍLOH

- PI Hippokratova přísaha
- PII Výzkum společnosti CVVM na téma eutanazie.
- PIII Měla by být eutanazie v Česku legální?
- PIV Dotazník

PŘÍLOHA P I HIPPOKRATOVA PŘÍSAHA

„Přisáhá při lékaři Apollonu, při Hygieii a Panacei, volám za svědky všechny bohy a bohyně, že ze všech sil a s plným svědomím budu plnit tento slib:

Budu si vážit svého mistra v tomto umění jako svých vlastních rodičů, budu se s ním dělit o svůj příjem, budu mu dávat to, čeho bude mít nedostatek; budu pokládat jeho děti za své bratry pokrevné a ze své strany vyučím je v tomto umění bez odměny a bez závazků.

Umožním účast na vědění a naukách tohoto oboru především svým synům, dále synům svého mistra a potom těm, kdo zápisem a přísahou se prohlásí za mé žáky, ale nikomu jinému.

Aby nemocní opět nabyly zdraví, nařídím opatření podle svého nejlepšího vědomí a posouzení a budu od nich vzdalovat všechno zlé a škodlivé.

Nehodlám se pohnouti od nikoho, ať je to kdokoli, abych mu podal jedu, nebo abych mu dal za podobným účelem radu.

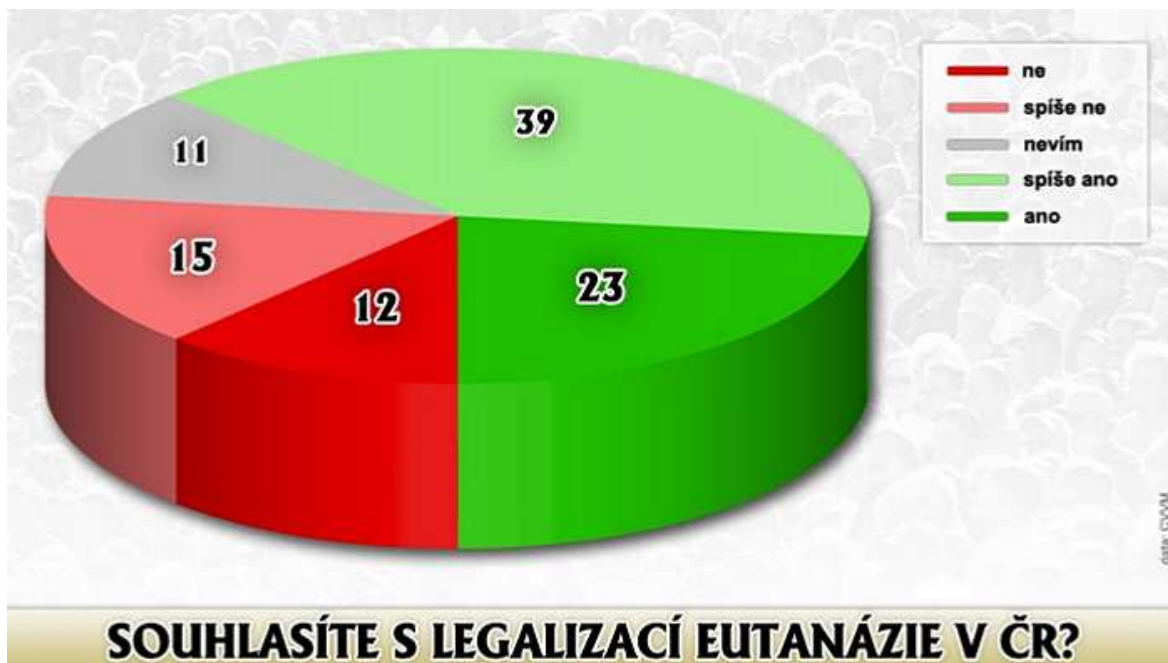
Nedám žádné ženě vložku do pochvy s tím úmyslem, aby zabránil oplodnění nebo přerušil vývoj plodu.

Svůj život i své umění budu cenit jako posvátné; nebudu dělat operace kamene, a vstoupím-li do domu, vejdu tam pro blaho nemocných, zdržím se všeho počínání nešlechtného, neposkvřím se chlípným dotekem se ženami, muži, se svobodnými ani s otroky.

O všem co uvidím a uslyším při léčení samém, nebo v souvislosti s ním, zachovám mlčení a podržím to jako tajemství, nebude-li mi dáno svolení k tomu, abych to řekl.

Udržím-li pevně a dokonale věrnost této přísaze, buď mi za to dán šťastný život a budoucí zdar ve výkonu povolání, aby má pověst došla chvály pro všechny časy; kdybych však se proti této přísaze prohřešil, ať mě postihne pravý opak.“

PŘÍLOHA P II: VÝZKUM SPOLEČNOSTI CVVM NA TÉMA EUTANAZIE

PŘÍLOHA P III: MĚLA BY BÝT EUTANAZIE V ČESKU LEGÁLNÍ?

ANKETA

Měla by být v Česku eutanazie legální?

Ano - 267 hlasů

Ne - 267 hlasů

Nevím – 19 hlasů

PŘÍLOHA P IV: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK

Vážená/ný dotazovaná/ný,

jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia oboru Sociální pedagogiky na Institutu mezioborových studií (Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně). Píši bakalářskou práci na téma „Sociální dilema eutanazie ve společnosti“.

Chtěla bych Vás tímto požádat o vyplnění dotazníku potřebného pro praktickou část mé práce. Dotazník je anonymní. Vaše odpovědi budou použity pouze pro totu bakalářskou práci.

Děkuji za vyplnění.

Monika Sedílková

1. Pohlaví?

- a) žena
- b) muž

2. Věk?

- a) od 25 let
- b) 26 – 50 let
- c) 51 a více let

3. Jste věřící?

- a) ano
- b) ne

4. Přemýšlel/a jste někdy o vlastní smrti?

- a) ano
- b) ne

5. Myslíte si, že má člověk právo rozhodnout o konci svého života?

- a) ano
- b) ne

6. Co podle Vás znamená slovo eutanazie?

- d) asistované ukončení života
- e) ukončení života na vlastní žádost
- f) ulehčení od utrpení

7. Víte, jaký je rozdíl mezi aktivní a pasivní eutanazií?

- a) ano
- b) ne

8. Uvažoval/a byste o eutanazii v případě těžké a bolestivé nemoci, kterou už nelze vyléčit, Vás nebo někoho blízkého?

- a) ano
- b) ne

9. Myslíte si, že již někdo v České republice požádal o eutanazii?

- a) ano
- b) ne

10. Myslíte si, že by měla být eutanazie v České republice legalizována?

- a) ano
- b) ne

11. Ovlivnilo by Váš názor na legalizaci eutanazie to, že by byla například zřízena speciální komise, která by na vše dohlížela a byly by dány přesná a jasná pravidla pro její provedení?

- a) ano
- b) ne

12. Pokud by byla eutanazie legalizována, chtěli byste o ní rozhodnout sami, např. v referendu?

- a) ano
- b) ne

13. Ve které zemi je eutanazie legální?

- a) Kanada
- b) Austrálie
- c) Belgie

14. Obáváte se možného zneužití eutanazie?

- a) ano
- b) ne

15. Jaké jsou podle Vás důvody zneužití eutanazie?

- a) finanční
- b) odstranění nepohodlné osoby
- c) ušetření finančních prostředků za nákladnou léčbu